

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ

[Κατὰ τὸν Ἑλβετὸν ἱατρὸν Φερριέ].

«Τὸ σχολεῖον, λέγει ῥωσὸς τις ὑγιεινολόγος, ὁ κ. Νεστέρωφ, ἐπιβραδύνει τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς νεαρᾶς ἡλικίας, ἐπιδρᾶ δὲ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἀπαιτοῦμεν παρὰ τῶν μαθητῶν κατὰ ποσότητα εἴτε κατὰ ποιότητα ὅσων ἐγκεφαλικῆς ἐργασίας, μὴ ἀνταποκρινόμενης εἰς τὰς πνευματικὰς του δυνάμεις. Ἡ τοιαύτη κατάστασις ἐλαττώνει τὴν δύναμιν τῆς ἀντοχῆς παρὰ τῷ ἐφήθῳ κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν βλαβερῶν καὶ τῶν κληρονομικῶν ἐπιδράσεων.»

Ὁ Βουστῆρ εἶχεν ἤδη παρατηρήσει ὅτι τὸ νευρικὸν σύστημα τοῦ παιδιοῦ ἐξασθενούμενον ὑπὸ τοῦ συστήματος τῆς ἐκπαιδεύσεως καθίσταται εὐπαθὲς καὶ εὐκόλως ἐπηρεάζεται ἐκ τῶν παραγόντων τῆς νόσου, ὁ δὲ γηραιὸς Φοσσαγκρίθ, πολὺ πρὶν ἢ ἴδῃσι τὸ φῶς τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ μας προγράμματα, προανήγγειλεν ἤδη τὸν ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς πνευματικῆς ἐργασίας κίνδυνον: «Ἡ ἀνθρωπότης ἀπόλλυται διὰ τοῦ ἐγκεφάλου, ἔλεγε· δύναται νὰ σωθῆ διὰ τῶν μύων, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ χάνῃ καθόλου καιρὸν».

Αἱ περὶ τῆς ὑγιεινῆς τοῦ σχολείου πραγματεῖαι, αἱ ἐπικρίνουσαι τὰ ἀποτελέσματα τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, πρὸς ἔρχονται ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἡμεῖς δὲ οἱ ἐν Ἑλβετίᾳ δὲν πρέπει νὰ παραπονώμεθα διὰ τὴν δημοσίαν μας ἐκπαίδευσιν, διότι τὴν ἐννοοῦμεν κάλλιον ἢ οἱ γείτονές μας.

Δὲν καθυστεροῦμεν βεβαίως ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐν τούτοις ἐπειδὴ παραδεχόμεθα καὶ ἡμεῖς προγράμματα ἐξετάσεων τοιούτων, ὥστε νὰ δύνανται οἱ ἀποφοιτῶντες ἐκ τῶν ἡμετέρων διδασκασίμων νὰ κατατάσσωνται εἰς τὰ ξένα πανεπιστήμια καὶ ἀνώτερα σχολεῖα, καὶ ἐπειδὴ ἔχομεν τὴν φιλοδοξίαν νὰ σφμιζώμεθα διὰ τὰς ἐμβριθεῖς ἡμῶν σπουδὰς, δὲν δύναμαι ν' ἀποκρίψω ὅτι καὶ ἡμεῖς περιπέσαμεν ἀκουσίως εἰς τὴν κατάχρησιν τῆς καταναγκαστικῆς πνευματικῆς ἐργασίας, βαίνομεν δὲ πρὸς τὴν αὐτὴν σωματικὴν κατάπτωσιν τῶν μελλουσῶν γενεῶν.

Τί ποιητέον λοιπὸν πρὸς ἀποσόβησιν τῆς τοιαύτης τάσεως. Εἶνε δυνατόν νὰ ἐπενεχθῶσι μεταρρυθμίσεις χωρὶς δι' αὐτῶν νὰ εὐρεθῶμεν εἰς θέσιν ἥττονα ἀπέναντι τῶν γειτόνων μας; Ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶν ἀπαιτεῖ ἄρα γε ὡς

ἀναγκαίαν τὴν θανάσιμον ταύτην σταδιοδρομίαν τῆς μαθητεούσης νεολαίας;

Ἴσως τὸ πρόβλημα δὲν ἔχει τόσον περίπλοκον καὶ δυσχερῆ τὴν λύσιν ὅσον ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσι. Μὴ δύναμενοι νὰ πραγματοποιήσωμεν τὸ ἴδιον, δυνάμεθα νὰ εἰσαγάγωμεν εἰς τὴν κατωτέραν ἐκπαίδευσιν μεταρρυθμίσεις τινὰς θεραπευούσας τὰς σωματικὰς ἀνάγκας τῶν παιδῶν, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ βλάψωσιν αὐτοὺς ὡς πρὸς τὰς γνώσεις τὰς ὁποίας ὀφείλουσι ν' ἀποθηκεύσωσιν ἐν ἑαυτοῖς, ὅπως ἐξακολουθήσωσι τὰς σπουδὰς των εἰς τὰ ἀνώτερα σταδία, πρὸ πάντων δὲ χωρὶς νὰ ζημιώσωσι τὴν καθόλου ἐκπαίδευσιν.

✱

Δύναται νὰ ἐλαττωθῆ ἡ δόσις τῆς ἐργασίας τῆς ἐπιβεβλημένης εἰς τὸν μαθητὴν χωρὶς νὰ παραβλαθῆ ἡ ἀγωγή του. Τὸ πρῶτον τοῦτο μέρος εἶνε ἀναμφισβήτητον· διότι ἡ κατωτέρα ἡμῶν ἐκπαίδευσίς γέμει θεωρητικῶν μεθόδων διδασκαλίας, μὴ ἀνταποκρινόμενων μῆτε εἰς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας, μῆτε εἰς τὴν ἰκανότητα τῶν νεαρῶν μαθητῶν. Ἡ γραμματικὴ, ἡ φιλοσοφία τῆς γλώσσης, παραοῖδαται αὐτοῖς κατὰ δόσεις δυσπέπτους εἰς ἡλικίαν 12 μέχρι 14 ἐτῶν, ἐνῶ ἡ χρησιμότης καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῆς θὰ κατανηθῆ μόνον ἐν ἡλικίᾳ 18 ἕως 19 ἐτῶν, μετὰ πολλῶν ἐτῶν πρακτικὰς περὶ τὴν γλῶσσαν ἀσκήσεις. «Ἡ ἀπὸ τοῦ βυζαντινισμοῦ τῆς τακτικῆς γραμματικῆς ἀπαλλαγὴ τῶν λατινικῶν σπουδῶν, λέγει εἰς πρόσφατόν τι ἄρθρον ἐν τῇ *Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο Κόσμων* ὁ καθηγητὴς κ. Μιέλλ, θὰ ἦτο ἐπωφελὴς εἰς τὰς κλασσικὰς σπουδὰς καὶ θὰ ἰκανοποιεῖ τοὺς δικαίους πόθους τῶν πολυαριθμῶν ἐκείνων, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἴδωσι τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν μεταβαίνουσαν ἀπὸ τῆς ρητορικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν.»

Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν ἄλλων μαθημάτων καὶ δὴ τῶν ἐπιστημῶν. Εἰς τὸ στάδιον αὐτῶν ὁ μαθητὴς μετὰ πολλοῦ κόπου ἀποκτᾷ τὰς συνθετικὰς γνώσεις. Οἱ νόμοι τῆς ἐπιστήμης εἶνε ἐν γένει λίαν δυσνόητοι διὰ τὸν μὴ ἐξοικειωμένον μετὰ τοῦ θέματος καὶ μὴ διελθόντα ἐπὶ μακρὸν χρόνον διὰ τοῦ σταδίου τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων. Ἐν τούτοις ἐπιβάλλονται εἰς τὸν μαθητὴν, τὸν ὅλως ἀνίδεον περὶ τοῦτο, συνοψίσματα ἀφηρημένα, ἀλύσεις τύπων καὶ ἀξιωματῶν, ἅτινα ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ καὶ τῶν ὁποίων τὸ σαφέστερον ἀποτέλεσμα εἶνε ὅτι ἐμπνέουσιν εἰς αὐτὸν πολὺ συχνὰ τὴν ἀηδίαν πρὸς τὰς τοιαύτας σπουδὰς.

«Άλλως τε ούτε ο διδάσκαλος ούτε ο πατήρ φαντάζονται ότι είναι δυνατόν ή μνήμη του μαθητού να διακρατήση και πέραν της ημέρας των εξετάσεων θεωρίας άφρημένης μη βασιζόμενης εις τὸ πνεύμα του ἐπ' οὐδεμιᾶς ἰδέας συγκεκριμένης. Ἡ παιδικὴ ἡλικία δὲν τρέφεται μὲ συγκεντρωμένης πυκνᾶς σκευασίας. Ὁ ἐγκέφαλος, ὅπως καὶ ὁ στόμαχος, τὰς ἀποστέρει καὶ μαραινεται ἔχει ἀνάγκη τροφῶν φυσικῶν, εὐχύμων καὶ ἑλκυστικῶν, οἷας παράγει ἡ φύσις. Τοῦτο δὲ ὁ παιδαγωγὸς ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του ἀδυνατεῖ νὰ ἐνοήσῃ, αὐτὸς ὁ τόσον κοπιᾶσας νὰ συμπυκνώσῃ μέχρι τῆς τελειότητος εἰς ἐγχειρίδιον ὀλιγοσέλιδον τὰ ἀπόκρυφα, ἅτινα ἐχρειάσθη ὀλόκληρος ζωὴ ἀνθρώπων διὰ ν' ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τὴν φύσιν.

«Άλλως τε δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ ζητήσω τὴν κατάργησιν οὐδενὸς ἐκ τῶν κλάδων τῆς διδασκαλίας τῆς κατωτέρας ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως, καθότι ὁ πλοῦτος αὐτῶν εἶνε χρήσιμος, πάντες δ' ἐνδιαφέρονται. Εὐκατῶν ὅμως εἶνε νὰ περιορισθῇ ἡ ποσότης, χωρὶς νὰ ζημιωθῇ ἡ ποιότης. Ἐπὶ τούτου δύναται καὶ νὰ γείνη χωρὶς πρὸς τοῦτο νὰ εἶνε ἀναγκαῖον νὰ κηρυχθῇ τις ὑπὲρ τῶν νεωτέρων καὶ ἐναντίον τῶν κλασσικῶν ἢ τὰνάπαλιν.

*

Πρὸ παντὸς ἄλλου πρέπει νὰ περιορισθῇ ἡ διάρκειά τῆς μελέτης. Ὁ Δουροῦ τὸ παρετήρησεν ἤδη πρὸ εικοσιπέντε ἐτῶν, εἰπὼν ὅτι τὰ τέκνα μας ἐργάζονται περισσότερον τὴν ἡμέραν ἀφ' ὅ,τι ὁ ἔφηβος ἐργάτης. Ἡ διαβιβαίωσις αὕτη δὲν εἶνε ὑπερβολικὴ, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῶν σχολείων.

«Πάντες οἱ διανοητικῶς ἐργαζόμενοι, λέγει ὁ Ροσσάρ, ἀναγνωρίζουσιν ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐργάζωνται περισσότερον ἀπὸ ὅτῳ ὥρας καθ' ἑκάστην κατὰ μέσον ὄρον· ἀπαιτοῦμεν δ' ἐν τρίτον περιπλέον διὰ παιδιά, τῶν ὁποίων ὁ ἐγκέφαλος δὲν ἔφθασεν ἀκόμη εἰς τὴν πλήρη αὐτοῦ ἀνάπτυξιν.» Δυνάμεθα πράγματι νὰ διαβεβαιώσωμεν ὅτι τότε μόνον ἢ κατωτέρα ἐκπαιδεύσις θὰ παύσῃ νὰ ἐξασθενίξῃ τὴν δύναμιν τῆς ἀνοχῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὅταν ἐπιτύχῃ τὴν ἐλάττωσιν τῶν ὠρῶν τῆς μελέτης καὶ ἰδίως τῶν κατ' οἶκον θεμάτων. Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῶν κανονισμοὶ τηροῦνται ἄρα γε;

Ἡ ἀνάγκη τοῦ ὕπνου διὰ τὰ παιδιά καὶ διὰ τοὺς ἐφήβους πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ὅσον καὶ ἡ μελέτη, δὲν πρέπει ποτὲ ἀπὸ τὰ παιδιά ν' ἀφαιρῆται ὁπωσδήποτε ὁ ὕπνος. Εἶνε δὲ οὗτος τοσοῦτω μᾶλλον ἀναγκαῖος κατὰ τὴν περίοδον τῆς αὐξήσεως εἰς τὸν μαθητὴν, ὅσην τὸ νευρικὸν σύστημα ἐργάζεται περισσότερον ἕνεκα τῆς μεγάλης ὀργανικῆς ὀράσεως κατ' ἐκείνην τὴν ἡλικίαν. Ἡ ἀνάγκη τοῦ ὕπνου ποικίλλει

ἀναλόγως τῆς μεγαλειότητος ἢ μικροτέρας ταχύτητος περὶ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν νευρικῶν κυττάρων καὶ τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς ὁ ὀργανισμὸς ἀπεβάλλει τὰς κατὰ τὴν ἐργήγορσιν συναθροισθείσας ἐν ἑαυτῷ τοξίνας. Ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ ὕπνου συσσωρεῖ τὰς τοξίνας ταύτας εἰς τὸ αἷμα καὶ δηλητηριάζει τὸν ὀργανισμὸν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον βαθέως καθὼς καὶ ὅλα τὰ ὀργανικὰ ὀργανήματα. Τὰ νευρικὰ κύτταρα πάσχουσι περισσότερον τῶν ἄλλων ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ὕπνου. Τὸ παιδίον εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπεται νὰ κοιμᾶται πολλὴν ὥραν, ὅσον τοῦ χρειάζεται, συνάζει καὶ ἀποθηκεύει κεφάλαιον ἀνεκτίμητον ἰσχύος ἀνοχῆς.

Ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ ὕπνου εἶνε ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τοῦ σχολείου, ἰδίως εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῶν σχολείων, τὸ ἄριστον δὲ πρὸς καταπολέμησιν αὐτοῦ μέσον θὰ ἦτο ἡ κατάργησις τῆς νυκτερινῆς μελέτης, τουτέστι τῆς μετὰ τὴν ὀγδόην ὥραν τῆς νυκτὸς κατὰ τὴν ἔφηβον ἡλικίαν. Οἱ περὶ τῶν ἐργαστασίων νόμοι καθιέρωσαν τὴν ἀρχὴν ταύτην ὡς δόγμα εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ὁ δ' ἐργάτης τῶν ὀρυχείων καὶ ἡ ἐργάτις ὀφείλουσι νὰ παύσωσι πᾶσαν ἐργασίαν μετὰ τὴν ὀγδόην τῆς ἑσπέρας. Τὸ σχολεῖον δὲ τὸ ἀπαιτοῦν ἐργασίαν πολὺν περισσότερον ἐξαντλητικὴν διὰ τὸ νευρικὸν σύστημα, πᾶσαν μέχρι τοῦδε κατέβαλε πρόνοιαν ὅπως καταστήσῃ τὴν ἑσπερινὴν ταύτην ἐργασίαν ἀναπόφευκτον καὶ οἱ μαθηταὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενικὴν κρᾶσιν καὶ ὄντες βραδεῖς περὶ τὴν μελέτην, ἔχοντες ἐπομένως τὴν μεγαλητέραν ἀνάγκην τοῦ ἐπανορθωτικοῦ ὕπνου, ἀποστεροῦνται αὐτοῦ καὶ περισσότερον. Ἐὰν τὸ σχολεῖον, ἰδίως ὡς πρὸς τὰς ἀνωτέρας αὐτοῦ τάξεις, εἶχε συνείδησιν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, ἃς ἐκθέτει εἰς κίνδυνον διὰ τῆς ὑπερβολικῆς μελέτης τῆς νυκτὸς, τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἀναγκαίας τοῦ ὕπνου διάρκειαν, θὰ ἀνελογίζετο μήπως περισσότερα ἴσως εἶνε τὰ θύματά του παρὰ οἱ πτυχιούχοι αὐτοῦ. Προσπαθήσατε λοιπόν, ὦ γονεῖς, νὰ ἐπιτύχητε διὰ τὰ τέκνα σας τὴν κατάργησιν τῆς μελέτης μετὰ τὸ δεῖπνον, θὰ πράξητε δὲ διὰ τοῦτο πλείονα ὑπὲρ τῆς ὑγείας των καὶ ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς των προσετῆ ἀναπτύξεως, παρὰ μὲ ὅλα τὰ ἐπιπρόσθετα μαθήματα, μεθ' ὅλας τὰς ἐπαναλήψεις, μεθ' ὅλας τὰς περὶ τέχνης, ὑγιεινῆς καὶ ἄλλας τοιαύτας παραδόσεις, περὶ τὰς ὁποίας δεικνύεσθε τόσον ὀασιλεῖς.

Κάτων ὁ πρεσβύτερος, πρὸς τοὺς ἐπαινοῦντας ἀνθρώπων ἀσυλλογίστως παράφορον καὶ τολμηρὸν εἰς τὸν πόλεμον, εἶπεν ὅτι διαφέρει τὸ νὰ νομίζῃ τις τὴν ἀρετὴν πολλοῦ λόγου ἄξιαν ἀπὸ τοῦ νὰ θεωρῇ μικροῦ λόγου ἄξιαν τὴν ζωὴν.

Τὰς περὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατοῦ ἐντυπώσεις Γάλλου ἀξιωματικοῦ δημοσιευθείσας ἐσχάτως εἰς τὴν «Revue des Revues» συνοψίζομεν νομίζοντες ὅτι ἕνεκα τοῦ ἐν Ἀφρικῇ πολέμου, λίαν ἐπίκαιρον ἀνάγνωσμα παρέχομεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώσττας.

Σ. τ. Δ.

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

ΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ

Ὁ Ἀγγλος ἀξιωματικὸς παρέχει τύπον ὅλων ἰδίων, ὡς καὶ αὐτὸς, οὐχὶ ἀδίκως, ἀρέσκειται νὰ πιστεύῃ περὶ ἑαυτοῦ. Τὸ εἶδος τοῦ βίου αὐτοῦ, ὁ τρόπος τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα ἔχουσι παρ' αὐτῷ κατὰ τὸ ἰδιάζον. Διὸ καὶ ἐκ πάντων τῶν ἀξιωματικῶν, οὗς ἐπλησίασα, αὐτὸν μετὰ πλείονος περιεργείας ἐπεχείρησα νὰ σπουδάσω.

Τὴν σπουδὴν ταύτην καθιστᾷ εὐκόλον ἢ προθυμία καὶ ἐκτακτὸς φιλοπροσῶνη, μεθ' ἧς ὁ Ἀγγλος ἀξιωματικὸς φιλοξενεῖ τὸν ἐπισκέπτην εἰς τὸ συσσίτιον αὐτοῦ. Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀπονεύω εἰς αὐτὸν τὴν τιμὴν, ἣν τόσοι ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ τῷ ἀπένειμαν, ὅτι δηλ. εἶνε τέλειος εὐγενής... Ὁ Ἀγγλος ἀξιωματικὸς εἶνε πρὸ παντὸς εὐγενής· καὶ τοῦτο οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῆ ὁ θέλων νὰ ἐνοήσῃ τὸν τρόπον τοῦ βίου αὐτοῦ.

Ἀρχεῖ τῶν ὑποδεεστέρων ἐξ ὑψηλῆς περιωπῆς· τοῦτο ὅμως οὐδὲν κωλύει αὐτόν, ὡς κοινῶς πιστεύεται νὰ φροντίξῃ ἀνελλιπῶς περὶ τοῦ ἔργου του· ὡς μέγας καὶ συνετὸς γαιοκτῆμων ἐν τῇ καλλιέργειᾳ τῶν γαιῶν αὐτοῦ, ἔχει συνεργούς σῶμα ἐπιμελητῶν πιστῶν καὶ καλῶς ἀμειβομένων καὶ ἀντιπροσώπους ἱκανούς, ὧν ἐξελέγχει καὶ ἐπικρίνει τὴν ἐργασίαν, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη.

Οὐδεὶς ἀξιωματικὸς ἀποθέτει τὴν στρατιωτικὴν στολὴν μεθ' ὅσης εὐχαριστήσεως ὁ Ἀγγλος. Οὐδέποτε ἐν λέσχῃ, ἢ ἐν συναθροίσει οἰαδήποτε δημοσίᾳ ἢ ἰδιωτικῇ βλέπει τις αὐτὸν φοροῦντα τὴν στολὴν, καὶ ἐν τῇ ἐορτῇ τοῦ συντάγματός ἀγνοεῖ τις, ἂν ὁ προσφῆρων ποτῆριον εἶνε εἰς ἀπὸ τοὺς φιλοξενούντας ἢ ἀπλοῦς κεκλημένος.

Οὐδὲν στρατιωτικὸν σωματεῖον περιβάλλεται μετὰ πλείονος πολυτελείας καὶ κομψότητος, ἐξαιρουμένων μεγαλοπρεπῶν τινῶν βασιλικῶν καὶ αὐτοκρατορικῶν φρουρῶν, καὶ οὐδὲν, ἐξ ὧν γνωρίζω, παρέχει τὸ θέαμα ἰσότητος τόσον τελείας ἐπικρατούσης μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἔξω τῆς ὑπηρεσίας. Ἐκαστος προεδρεύει ἐναλλάξ τῆς τραπέζης τοῦ συσσιτίου, ὁ δὲ ἀνώτερος ἀξιωματικὸς, ὅστις ἐξ ἀπροόπτου ἀφορμῆς κωλυθεὶς δὲν παρευρέθη εἰς τὴν ἐναρξιν τοῦ φαγητοῦ, ζητεῖ συγγνώμην παρὰ τοῦ ἀπλοῦ ὑφισταμένου τοῦ ἔχοντος τὴν ἐβδομαδιαίαν προεδρίαν, τοῦ αὐτοῦ δὲ ζητεῖ τὴν συγκατάθεσιν, ἐὰν θέλῃ ν' ἀφήσῃ πρὸς στιγμὴν τὴν τράπεζαν. Καὶ καθόλου προσ-

παθεῖ, εὐθὺς ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸ συσσίτιον, νὰ εἶνε ἀπλῶς εἰς εὐγενῆς ἐρχόμενος νὰ διέλθῃ ὥρας τινὰς ἐν συναναστροφῇ μετ' ἄλλων εὐγενῶν.

Ἐνθυμούμαι εὐάρεστον τινα ἐσπέρην, ἣν διήλθον φιλοξενούμενος εἰς ἐν συσσίτιον, καὶ ἦτις ἀφιερῶθη εἰς τὰς παιδιὰς ἐκείνας, εἰς ἃς ἐκδηλοῦται ἡ κινητικὴ ὀρμὴ ἢ καταστάσα ἴδιος χαρρακτῆρ τῆς φυλῆς, καὶ ὧν τινες θὰ ἰθεοφροῦντο ἀπρεπεῖς παρ' ἄλλοις λαοῖς. Ἐνεκα τῶν συχνῶν ἀσκήσεων καὶ παιδιῶν οἱ Ἀγγλοι ἀξιωματικοὶ εἶνε λίαν εὐκαμπτοὶ καὶ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἐνοχλοῦνται ἐκ τοῦ βάρους τῆς ὑπερτροφίας. Μετὰ τὴν πρωϊνὴν ὑπηρεσίαν πολλοὶ ἀξιωματικοὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀσχολοῦνται τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ἢ εἰς τὰς παιδιὰς καὶ πρὸ πάντων τὰς ἐπ' ἵππου. Πολλοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἵππικοῦ ἔχουσι ἰδίους σταύλους, ἐν οἷς τρέφουσιν ἵππους σπανίους κατὰ τὴν εὐκίνησιαν, τὴν δύναμιν, τὴν εὐπειθειαν· πολλοὶ δὲ συνεταρίζονται πρὸς συντήρησιν σταύλου καὶ παρασκευὴν ἵππων καταλλήλων διὰ τοὺς ἵππικούς ἀγῶνας. Οἱ τοῦ πεζικοῦ ἀξιωματικοὶ εἶνε ὄχι ὀλιγώτερον φίλοι τῶν ἀγῶνων, ἀλλὰ μετὰ τοῦ περιορισμοῦ, ὃν ἐπιβάλλει εἰς αὐτοὺς περιουσία μικροτέρα. Ἀκολουθοῦσι τὰ πολυάριθμα τῶν ἰδιωτῶν κινήγια, μετέχουσι συχνότατα τῶν χάριν ἐκδρομῶν ὁμίλων, ἐνίοτε κατέρχονται εἰς ἰδιοὶ εἰς τὰ ἵπποδρόμια, παίζουσι τὸ κρίκετ, τὸ λὼν-τένις, τὸ μῆλον, λεμβοδρομοῦσιν. Ὁ λόρδος Οὐόλσλεϋ εἶπεν ὅτι ὁ βρεττανὸς ἀσπάζεται τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα, ὁδὸν ἐν αὐτῷ εὐρίσκει στάδιον πρὸς τοὺς μᾶλλον ἐναγωνίους πόρους.

Τὴν ἐσπέραν οἱ ἄγαμοι ἀξιωματικοὶ — εἶνε δὲ πολυάριθμοι — συναντῶνται εἰς τὸ συσσίτιον, τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἐστίαν, ἦτις ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος παρέχει τὴν φιλοξενίαν εἰς τοὺς ἐξωτερικούς ἐπισκέπτας. Ἡ ἀφήγησις μιᾶς τοιαύτης ἐπισκέψεως δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς κατανόησιν τοῦ βίου τῶν Ἀγγλῶν ἀξιωματικῶν· διὸ λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ ἐκθέσω τὰ κατ' αὐτὴν μὲ πλείονας λεπτομερείας.

*

Εἶνε ὥρα ἕκτη καὶ ἡμίσεια, ἡμέρα δὲ τῆς καθ' ἐβδομάδα ὑποδοχῆς συντάγματός τινος Σκωτικοῦ. Οἱ κεκλημένοι συνέρχονται βαθμηδὸν εἰς τὸν εὐρύν πρόδομον, μὲ δέρματα τίγρεως καὶ κεφαλὰς ἀντιλόπης στολισμένον, ἔπειτα δὲ εἰσέρχονται εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, λαμπρῶς καὶ ταύτην ἡτρεπισμένην, ἐντὸς τῆς ὁποίας συνηθροίσθησαν πάντες οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ συντάγματος. Τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ σώματος οἰδόντος τὸ σημεῖον, πάντες μεταβαίνουσιν εἰς τὴν εὐρείαν αἴθουσαν τοῦ ἐστιατορίου στίλβουσαν ἐκ κρυστάλλων, φώτων καὶ ἀργυρῶν σκευῶν. Ὁ θησαυροφυλάξ τοῦ συντάγματος παρέθηκε πρὸς καλλωπισμὸν τῆς τραπέζης τινὰ τῶν ὠραιστὰ-

των εξ αυτών, ως δύο λαμπράς λυχνίας, ποτήρια τινά ληφθέντα ως έπαθλα διαγωνισμού, ταμβακοθήκας περιέρχους ανακαλούσας άλλους κειρούς και άλλα ήθη, πάντοτε όμως πεπληρωμένας ταμβάκου της βίνος κατ' απαράβατον έθιμον, και άλλα τοιαύτα. Συντάγματα τινά έχουν περιουσίαν εκ τοιούτων άργυρών σκευών άνερχομένην εις 30 ή 40,000 φράγκων.

Ο κατάλογος των φαγητών κοσμεείται υπό Σφιγγός, δηλούσης ότι το σύνταγμα έπολέμησεν εν Αιγύπτω κατά του Ναπολέοντος. Κατά τὰ επιδόρπια ανοίγεται αίφνης ή θύρα και οι τέσσαρες άριστοι του συντάγματος **καπνοσυριγγοφύλακες (pipers)** με τὰς ώραιάς αυτών στολάς εισέρχονται πανηγυρικώς άδοντες δι' όλης της δυνάμεως των πνευμόνων· περιφέρονται πολλάκις περι τήν τράπεζαν ιστάμενοι επ' όλιγον όπισθεν του συνταγματάρχου, έπειτα δε εξέρχονται ώσαύτως άδοντες. Μετά το τελευταίον ποτήριον όντου οι συνδαιτυμόνες μεταβαίνουν εις την αίθουσαν των παιδιών, όπου έκαστος δύναται να διέλθη τον καιρόν, όπως εύχαριστείται. Τήν έσπέραν εκείνην επάχθη πρώτον χορός εύθυμος Σκωτικός υπό του άρχηγού των **καπνοσυριγγοφυλάκων** μεταξύ των βραχιόνων σταυρού σχηματισθέντος επί του εδάφους διά της διασταυρώσεως ζίφους και θήκης αυτού. Πέντε νέοι άξιωματικοί διαδέχονται αυτόν, εις λοχαγός και τέσσαρες ύπολοχαγοί· ύψηλοί, εύκαμπτοι, κομφώς ένδεδυμένοι χορεύουσι μετά χάριτος, άφειδώς δε χειροκροτούνται υπό των παρισταμένων. Έπειτα άρχίζει πάλη λίαν ζωηρά επί του σφαιριστηρίου, μεθ' ή παιίζεται το παιγνίδιον του άλλεκτορος, της όρνιθος, των φιαλών, ών το θέλητρον συνίσταται εις το να πλήττηται ή αντίπαλος κατά κεφαλής περισσοτέρας φορές. Όταν ή εύθυμία κορυφούται, έμφανίζεται ή 'Αγγλική πυγμαχία· οι παριστάμενοι, όσάκις οι παλαιότες έντείνωσι σφόδρα τὰς δυνάμεις των, έπεμβαίνουν και διά της βίας κατακλίνουσιν αυτούς άσθμαίνοντας επί ανακλινητήρας, άερίζουσι κατά μυρίους γελούσους τρόπους ή βραίνουσι διά ψυχρού ύδατος. Τί θα έπωσιν οι θερμοί συνήγοροι της ανάγκης ήρέμου πέψεως περι των βιαίων τούτων κινήσεων των πλέον των δύο ώρων διαρκουσών και μετά φαγητόν διαψιλές!

*

Καθόλου ή βίος είναι πολύ εύχαριστος εις τὰ συσσίτια ταύτα· εκει εύρίσκει ή άξιωματικός άριστήν συναναστροφήν, ή άγαμος μάλιστα εύρίσκει ήτι ουδέποτε παρέχουσιν οι συνήθεις κύκλοι, σύνολον δηλ. άναμνήσεων, άτινες προσδίδουσιν εις τὰ κέντρα ταύτα τον χαρακτηρα έστίας σχεδόν οικογενειακής. Εικόνας, προσέρχονται ούχι σπανίως εκ της χειρός εξόχων καλλιτεχνών, ανακαλούσιν εις την μνήμην στρατιω-

τικά κατορθώματα άποτελούντα την όδξαν του σώματος. Λείψανα πολεμικά παντός είδους φυλαττόμενα έντός ύαλινών θηκών ή επί τραπέζης τεθειμένα άναμνήσκουσι τὰς έκστρατείας, ών το σύνταγμα μετέσχεν· ένταύθα ένδικόν όρειχάλκινον κρόταλον προσερχόμενον εκ των όασών της Βιρμανίας, εκει ή θρόνος, επ' ου εκάθισεν ή βασιλεύς ύποταχθέντος λαού, περαιτέρω ή ώραιός όρειχάλκινος δράκων, του όποιου τὰς παραδόξους συστροφάς πολλάκις ή Υίος του Ούρανού εν τη ήρεμία του έαρινου αυτού άνακτόρου περιέρχως προσέβλεψεν. Άλλ' όσω ένδιαφέροντα και άν είναι τὰ τρόπαια ταύτα, ένθυμίζουσιν, όσον δεν θα έπεθύμει τις, το άποτρόπαιον του πολέμου· διό προτιμώ αυτών τὰς παντοίας προς άνάμνησιν προσφοράς τὰς κοσμούσας τούς τοίχους ή τὰς τραπέζας. Έκαστος άξιωματικός προσφέρει κατά πατροπαράδοτον έθιμον εις το συσσίτιον εξ άφορμής προσβιασμού ή οικισθήποτε διακρίσεως άντικείμενον πολύτιμον, επί του όποιου έπιγραφή χαρασσομένη άναμνήσκει τον δωρητήν. Πολλοί άνευρίσκουσιν ούτω τὰ ίχνη συγγενών ή φίλων, ότινες έζησαν πρό αυτών εν τώ συντάγματι, οι δε νέοι δύνανται να παρορμώνται και έμπνέονται εκ της άναμνήσεως των προκατόχων αυτών των άναδειχθέντων εν τη ιστορία της πατρίδος ή του συντάγματος.

Η δαπάνη δι' έκαστον μέλος του συσσιτίου άνέρχεται περίπου εις 10 λίρας άγγλικάς κατά μήνα. Εάν εις το ποσόν τούτο προσθήσει τις τούς έράνους διά την συντήρησιν των παιδιών, διά την άγοράν των βραβείων, διά τον μισθόν της μουσικής, του όποιου μικρόν μέρος πληρώνει ή βασιλίσσα, και διά τὰ άναπαυτήρια των στρατιωτών, έννοεί ότι είναι άπολύτως άναγκαίον εις τον 'Αγγλον άξιωματικόν να έχη ίδίαν περιουσίαν. Οι δε μισθοί των άξιωματικών, ει και άνώτεροι ή άλλαχού, δεν είναι τόσοσιν άδρόι, όσον κοινώς πιστεύεται.

Ο άνθυπολοχαγός	λαμβάνει έτησίως φρ.	2,515
Ο ύπολοχαγός	»	3,130
Ο λοχαγός	»	5,550
Ο ταγματάρχης	»	6,500
Ο άντισυνταγματάρχης	»	8,540
Ο συνταγματάρχης	»	12,000
Ο ύποστράτηγος	»	23,000
Ο άντιστράτηγος	»	50,000

Διά τούτο ή μέλλων άξιωματικός προσέρχεται πάντοτε εξ εύπόρου οικογενείας· εκπαιδεύεται εις τὰς σχολάς του Έτων ή της Κανταβριγίας, διερχόμενος τον χρόνον εις σωματικήν μάλλον ή πνευματικήν άσκησιν, πεζοδρομών, παίζων, λεμβοδρομών. Εάν ως εκ τούτου ή διά τὰς εξετάσεις παρασκευη παρακωλύηται, οι γονεΐς παραδίδουσιν αυτόν εις ένα προγυμναστήν, εξ ών γέμει το Λονδίον.

Μαθητεύων βραδύτερον εις τὰς στρατιωτικὰς

σχολάς δεν διάγει πολύ διαφόρος. Έργαζόμενος 6 1/2 ή 7 ώρας καθ' έκάστην άρχίζει την όδόγην της πρώιας και τελειώνει την δευτέραν μ. μ. Η διανοητική εργασία κατά τον ύπόλοιπον χρόνον δεν άποτελεί παρ' αυτοίς κύριον μέλημα ως παρ' άλλοις. Άξιωματικός μετά ταύτα γινόμενος άκολουθεί την αυτην πορείαν προτιμών καθόλου να τρέψη τούς μύς μάλλον ή τον ένκέφαλον. Διά τούτο και εις τὰ μεγαλοπρεπέστατα συσσίτια μάλλον περιωρισμένος χώρος και όλιγωτέρα τιμή παρέχεται εις το άναγνωστήριον και την βιβλιοθήκην και ούδόλωσ άπορον ότι όλίγοι εξ αυτών διακρίνονται εν τη στρατιωτική έπιστήμη. Απολαύουσιν όμως θαλαρράς ύγείας και πολλοί είναι άνδρες θαυμασίοι προσερχόμενοι προσφανεώς εξ εκλεκτής γενεάς από μακρού χρόνου εύτυχούσης και καλώς τρεφομένης, εις την όποιαν υπήρξαν άγνωστοι αι καταθλιπτικαί φροντίδες.

*

Άλλά διατί να κοπιάζη ή 'Αγγλος άξιωματικός, όπως παρασκευασθή διά τὰς εξετάσεις; Ίνα διακριθῆ, δεν είναι άνάγκη να ώρηξῆ επί των βιβλίων, αι εύκαίρια δίδονται αυτώ επί των 'Αφγανικών στενών, εν τη 'Αφρικῆ, εν ταΐς 'Ινδίας. Όσον δε όλίγον και άν εύνοηθῆ υπό της τύχης, βαθμός λίαν τιμητικός ή άπονεμηθῆ αυτώ συν τώ χρόνω, ως δύναται να είναι βέβαιος άποβλέπων εις τον μέγαν αριθμόν των άνωτέρων άξιωματικών και στρατηγών. Μετά έπταετή ύπηρεσίαν ταγματάρχου προβιβάζεται εις άντισυνταγματάρχην και μετά τέσσαρα έτη εις συνταγματάρχην. Από τινος χρόνου ή μέχρι του βαθμού του ταγματάρχου προβιβασμός γινόμενος επί τυγχάνεται διά σειράς εξετάσεων ικανώς άυστηρών· άλλ' ή επιεικεια δύναται έτι πολύ εν χώρα τόσοσιν προσηλωμένη εις τὰς αρχαίας συνήθειας ως ή 'Αγγλία, και κατά πολλούς τρόπους παρέχονται εις τούς εν τοΐς διαγωνισμοΐς άποτυγχάνοντες τὰ μέσα προς επανόρθωσιν.

Εάν ή εν τώ στρατώ της Μητροπόλεως προβιβασμός δεν ικανοποιῆ την φιλοδοξίαν του άξιωματικού, εισέρχεται εις τον των 'Ινδιών, εν τώ όποιω ή προβιβασμός καθ' ώρισμένους κανόνας εκτελούμενος προάγει αυτόν εις λοχαγόν μετά 12 έτη, εις ταγματάρχην μετά 20, εις συνταγματάρχην μετά 30. Και ή μέν ύπολοχαγός λαμβάνει 8,000 φρ., ή δε συνταγματάρχης 36,000.

Δύο κόμματα διαιρούσιν εν τώ παρόντι το τόσοσιν όμοιογενές τούτο σώμα άξιωματικών, το μέν υπό το την διεύθυνσιν του λόρδου Ούόλσλεϋ, όστις κλίνει προς το πρωσσικόν σύστημα, το δε έμπνεόμενον εκ των ιδεών του αρχαίου άρχιστρατήγου δουκός της Κουμβερλάνδης, όστις άντιπροσωπεύει, άν μη το αρχαίον πνεύμα της στασιμότητος, τουλάχιστον την προσήλωσιν εις τὰς

παλαιάς συνήθειας, την αντίδρασιν προς τὰς βιαίας μεταρρυθμίσεις, ών κυριωτάτη είναι ή παραδοχή της ύποχρεωτικής θητείας.

Οί περι τον λόρδον Ούόλσλεϋ ισχυρίζονται ότι ή συνεχής επέκτασις του κράτους έδημιούργησεν άνάγκας, δι' ας ή ισχύων στρατιωτικός όργανισμός δεν δύναται να επαρκέση. «Αι έκστρατεΐαι πολλαπλασιάζονται, λέγουσιν, άφ' έτέρου δε ή τεραστία ανάπτυξις της εύθυμίας της 'Αγγλίας κινεί την αντίζηλίαν, και δύναμεθα να θεωρώμεν ως ένδεχομένην εν τώ μέλλοντι εις τὰς ήμετέρας άκτάς άποβιβασιν 200 ή 300,000 άνδρών. Καθίσταται λοιπόν άπαραιτήτως άναγκαίον ν' αύξήσωμεν τον στρατόν, τουθ' όπερ αι κρατούσαι νυν συνήθειαι δεν επιτρέπουσιν. Εν τη ήμετέρη χώρα οι μισθοί είναι άδρόι, και διά τούτο οι μισθοφόροι δεν προσέρχονται, εάν μη καλώς πληρώνωνται. Η έσχάτως χορηγηθεΐσα αύξήσις μισθού κατά 2 πέννας εις τον πεζόν είναι άσήμαντος, άλλ' ούδεν ήττον επιβαρύνει επαίσθητως τον προϋπολογισμόν των στρατιωτικών, και ήδη μάλα εξωγκωμένον και υπερβαίνοντα κατά 200 εκατομμ. τον της Γαλλίας. Εφ' όσον ή μισθοφορά δεν αύξάνεται, ή ποιότης των προσφερομένων καθίσταται κατωτέρα, οι στρατιωτικοί ιατροί έδέησε να μετριάσωσι συνεχώς τὰς άπαιτήσεις, το τρίτον των νεοσυλλέκτων είναι ύποδέεστρον του κανονικού τύπου, και ή καθόλου ήθική του στρατού έπαθε μείωσιν τοιαύτην, ώστε ή αριθμός των εκ των τάξεων ένδιωκομένων διά κακήν διαγωγήν αύξάνει διαρκώς κατ' έτος.»

«Διατί, άπαντῶσιν οι θιασῶται της παλαιάς σχολής, να θέλωμεν ν' ανατρέψωμεν τάξιν πραγμάτων, ήτις τόσοσιν εξαίρετα έδωκεν άποτελέσματα; Δεν είναι πλέον ή 'Αγγλικός στόλος κύριος της θαλάσσης και ή εις αυτόν πίστις ήμών δεν πρέπει πλέον να είναι ως άλλοτε άπόλυτος; Δεν εισηγάγετε ήδη άρκετούς νεωτερισμούς, ως την άχρηστον και μηδαμινήν συνήθειαν των εξετάσεων, τὰς όποιας ούδόλωσ έγνώριζεν ή λεγών εκείνη των ήρώων άξιωματικών, ήτις έδωκεν εις την Μ. Βρεττανίαν κράτος τρις μεγαλύτερον του Ρωμαϊκού, και δεν κατεστήσατε ούτω το στρατιωτικόν άξιωμα προσίτον εις τον τυχόντα βιβλιοφάγον; Πόσον δε πλανήσθε, εάν πιστεύητε ότι λαός έμπορικός και βιομήχανος, διασπείρων τὰ τέκνα αυτού εις όλην την γῆν, ή άνεχθῆ τον ζυγόν της κληρώσεως. Δεν βλέπετε σεΐς οι θιασῶται του συστήματος του ένόπλου έθνους μετά πόσον μάθων και διαρκώς αύξούσης βαρυθυμίας οι γείτονες ήμών κυλίουσι τον Σισύφιον λίθον, όστις μέλλει ήμεραν τινά να τούς κατασυντρίψη; Και αυτοί οι ειδικοί δεν ήρχισαν να προσβλέπωσι μετά τινος φθόνου τον εκ στρατιωτών εξ επαγγέλματος άποτελούμενον

πυρῆνα ἡμῶν ; *Οπισθεν τέλος τοῦ μονίμου τοῦ-
του στρατοῦ, τοῦ ἀρίστου πάντων, δὲν ἔχομεν
ἐφεδρείαν πολυάριθμον καὶ ἐξαιρετον ; »

Τινὰ τῶν ἐπιχειρημάτων τούτων, ὡς βλέπει
τις, εἶνε ἀπλῶς λόγοι αἰσθηματικοί· οὐδὲν
ἦττον ὅμως μεγάλως ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ Ἀγγλι-
κοῦ λαοῦ, διότι θεραπεύουσιν ἐν τῶν ζωηροτά-
των αὐτοῦ αἰσθημάτων, τὸ μῖσος τῆς ὑποχρεω-
τικῆς θητείας καὶ τὴν δυσπιστίαν, ἣν τρέφει
ἀπὸ τῶν αἰματηρῶν ἀγῶνων τῶν πρώτων αὐτοῦ
χρόνων κατὰ τῶν λίαν ἰσχυρῶν μονίμων στρα-
τῶν. Καθ' ἕκαστον ἔτος ὁ στρατιωτικὸς προῦ-
πολογισμὸς δὲν ψηφίζεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν
Κοινοτήτων εἰρή «χάριν συγκαταβάσεως ὅπως
ἐξαιρέτου καὶ δι' ἕν ἔτος.»

Θὰ κατορθώσῃ ἄρα ὁ λόρδος Οὐόλσλεϋ ἔχων
ἐπίκουρον τὸ μέγα αὐτοῦ προσωπικὸν κύρος καὶ
τὴν δύναμιν ἀκραδάντου πεποιθήσεως νὰ ὑπερνη-
κῆσῃ τὰς ἐκ παλαιότητας ἐρριζωμένας ταύτας
ιδέας καὶ νὰ εἰσαγάγῃ μεταρρυθμίσει ἀληθῶς
ἀναγκασιότατην ;

*Ἴσως, ἀλλ' ὁ ἀγὼν θὰ εἶνε μακρὸς καὶ φλο-
γερός.

[Ἐπεταὶ τὸ τέλος]

T.

ΠΟΛΕΜΟΣ - ΕΙΡΗΝΗ

ΠΟΙΚΙΛΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Τιμωροῦνται οἱ φῆνοι οἱ διαπραττόμενοι ὑπὸ
ἰδιωτῶν. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῶν πολέμων
καὶ τῶν σφαγῶν, τοὺς ὁποίους καλοῦμεν ἐνδό-
ξους, διότι καταστρέφουσιν ἔθνη ὁλόκληρα· Ὁ
ἔρωσ τῆς κατακτιθέσας εἶνε παραφροσύνη, οἱ δὲ
κατακτινταὶ μάλιστα τῆς ἀνθρωπότητος, ὀλε-
θριώτεροι τῶν κατακλυσμῶν καὶ τῶν σεισμῶν.

Σενέκας

Διακρούσσετε ὅτι ὁ πόλεμος εἶνε ἀπολύτως
ἐγκλημα, μολονότι τὸν ἐξιμνοῦσι διὰ στίχων.
Ἐγὼ τὸν θεωρῶ ὡς μέσον ὑπέρτατον, ἀλλ' ἐν-
τελῶς νόμιμον, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς υπάρ-
ξεως, τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς τιμῆς ἐνὸς
Κράτους. Ἐλπίζω ὅτι τοῦ μέσου τούτου τοῦ
ὑπερτάτου θὰ γίνεταί χρῆσις ὁλονὲν σπανιό-
τερον χάρις εἰς τὸν πολιτισμὸν, ὅστις τελεῖ
ἀδιαλείπτως προόδους· ἀλλ' οὐδὲν Κράτος θὰ
δυνθῆ ν' ἀπόσχη τελείως.

Μόλτιε

Πιστεύω ὅπως ὁ Δαρβίνος ὅτι ὁ βίαιος ἀγὼν
εἶνε φυσικὸς νόμος διέπων πάντα τὰ πλά-
σματα. . . Ἡ ἐξασφάλισις τῆς εἰρήνης μετὰ παρέ-
λευσιν ἡμῖσος μόλις αἰῶνος θὰ εἶχεν ἀποτέ-
λεσμα τὴν διαφθορὰν καὶ τὸν ἐκφυλισμὸν, πολὺ
ὀλεθριώτερον διὰ τὸν ἀνθρώπον καὶ τοῦ δεινο-
τέρου πολέμου.

Μελιῶρ δὲ Βογκέ

Τὸν πόλεμον συναντῶμεν πανταχοῦ, ὄχι μό-
νον εἰς τὰς διαφόρους φυλάς καὶ τοὺς διαφό-
ρους λαούς, ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν οἰ-
κογένειαν καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον. Ὁ πόλεμος
εἶνε ἐν τῶν κυρίων στοιχείων τῆς προόδου,
καὶ πᾶν βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός, ὅπερ ἐπετέλεσε
μέχρι τοῦδε ἡ ἀνθρωπότης, ἐγένετο ἐντὸς αἰ-
ματος.

Ζολᾶ

Ἡ ἱστορία, τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶνε ἡ ἀπει-
κόνισις τοῦ βίου τῶν λαῶν, οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν
ἔχει νὰ μᾶς ἐπιδείξῃ ἢ ἐγκλήματα, σφαγῆς, πο-
λέμους καὶ ἐπαναστάσεις. Τὰ ἐτη τῆς εἰρήνης
φαίνονται ὡς σύντομοι ἀνάπαυλαι, ὡς σπάνια
διαλείμματα τοῦ φοβεροῦ τούτου δράματος.
Ὅμοιον τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ
ἀνθρώπου· εἶνε πάλιν συνεχῆς. Πανταχοῦ ὁ
ἀνθρώπος ἔχει ἀντιπάλους, ἀνταγωνιστάς, ἐχ-
θρούς. Ἡ ζωὴ του εἶνε ἀδιάλειπτος ἀγὼν καὶ
ἀποθνήσκει, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ τὰ ὄπλα ἀνά
χεῖρας.

Σοπενχάουερ

Ἡ ἐπιγραφή «Διαρκῆς Εἰρήνη» δύναται νὰ
τεθῆ μόνον ἐπὶ θύρας κοιμητηρίου.

Λάιβνιτς

Ἡ εἰρήνη δὲν δύναται νὰ καταστῇ νόμος τῆς
ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἢ ἀφοῦ διέληθῃ πρῶτον
διὰ τοῦ ἀγῶνος, ὅστις θὰ θεμελιώσῃ τὸν βίον
καὶ τὴν συμβίωσιν ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς δικαιο-
σύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων
πάσης δυνάμεως ὑφισταμένης οὐχὶ ἐν ὀνόματι
ἀρχῶν, ἀλλὰ συμφερόντων δυναστικῶν. Ἀναγ-
καῖος ἀγὼν, πόλεμος ἅγιος ὅσον καὶ ἡ εἰρήνη,
εὐθύς ὡς ἀποβλέπει εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ ἀγαθοῦ.

Ματζίνης

Οἱ στρατοὶ καὶ ὁ πόλεμος θὰ παρέλθουν, διότι
δὲν ἀληθεύει ὅτι ἡ γῆ εἶνε διψασμένη δι' αἷμα.
Ὁ πόλεμος φέρεται τὴν κατάραν τοῦ Θεοῦ καὶ
τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες, ἐνῶ πολεμοῦν, αἰσθά-
νονται μυστικῆν κατ' αὐτοῦ ἀπέχθειαν· καὶ ἡ
γῆ κράζει πρὸς τὸν οὐρανὸν μόνον διὰ νὰ ζη-
τήσῃ τὸ δροσερὸν ὕδωρ τῶν ποταμῶν του καὶ
τὴν ἀγνὴν δρόσον τῶν νεφῶν του.

Ἀλφρέδος Βινῦ

Ἀκραδάντως πιστεύω ὅτι ἡ ἐπιστήμη καὶ
ἡ εἰρήνη θὰ κατισχύσουν τῆς ἀμαθείας καὶ
τοῦ πολέμου, ὅτι οἱ λαοὶ θὰ συνενωθοῦν ὄχι
διὰ νὰ καταστρέψουν, ἀλλὰ διὰ νὰ δημιουρ-
γήσουν καὶ ὅτι τὸ μέλλον ἀνήκει εἰς ἐκείνους
ὅσοι περισσότερο θὰ ἔχουν ἐργασθῆ ὑπὲρ τῆς
πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Παστέρ

Ἐχει προγνωσθῆ ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον
οἱ ἀνθρώποι θ' ἀπομάθουν τὸν πόλεμον καὶ
θὰ μεταποιήσουν τὰς ῥομφαίας εἰς ἕνια ἀρό-
τρων καὶ τὰς λόγχας εἰς σκαπάνας. Πρὸς τὸν
χρόνον αὐτόν, πρὸς τὴν νέαν αὐτὴν μορφήν
τοῦ βίου, ἡ ἀνθρωπότης φέρεται μετὰ ὀρμὴν
ὁλονὲν μεγαλπτεράν.

Τολστόη

X. ANNINOS

Ὁ διαπρεπὴς λόγιος καὶ ἀγαπητὸς συνεργάτης
ἡμῶν κ. X. Ἄννινος ἐορτάζει κατ' αὐτὰς τὴν τρια-
κονταετηρίδα τοῦ φιλολογικοῦ του σταδίου. Ἐπὶ τούτῳ
ἀναδημοσιεύομεν ἐν ἑκ τῶν εὐφροσυνῶν αὐτοῦ λο-
γογραφημάτων, ἀγνωστον βεβαίως εἰς τοὺς πολλοὺς
τῶν ἀγνωστων τῆς «Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς».

Σ. τ. Δ.

ΚΑΔΜΟΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ X. Ἄννινου].

Ἐκ τῶν ὀνομάτων ὅσα παρέδωκαν ἡμῖν τοῖς
μεταγενεστέροις οἱ μῦθοι καὶ ἡ ἱστορία ἄλλα
μὲν μοὶ εἶνε προσφιλῆ καὶ ἄλλα μισητά. Ἡ τε
ἀγάπη μου καὶ τὸ μῖσός μου ἔχουσιν, ἐννοεῖται,
τὰς ρίζας των εἰς τὰς παιδικὰς ἐντυπώσεις,
συνελήφθησαν δὲ καὶ ἀνεβλάστησαν κατὰ μέγα
μέρος ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ράβδου τοῦ παιδα-
γωγοῦ. Οὕτως ὁ μὲν πατριωτισμὸς μοὶ ἐπιθάλλει
ν' ἀγαπῶ τὸν Ἀχιλλεῖα, τὸν Ὀδυσσεῖα, τὸν
Μιλτιάδην, τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ πάντας
τοὺς λοιποὺς ἥρωας τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κό-
σμου, ἡ δὲ ἰδιότης τοῦ χριστιανοῦ, ὅφ' ἦν εὐρί-
σκομαι ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ δημοτολόγιον, νὰ
μισῶ θανασίμως τὸν Πιλάτον καὶ τὸν Ἰούδαν.
Καὶ ὅμως ἡ πρὸς τοὺς δύο τούτους—οἵτινες ἐπὶ
τέλους δὲν μ' ἐβλάψαν ποσῶς—ἀποστροφή μου
εἶνε μηδαμινὴ ἀπέναντι τοῦ ἐμφύτου καὶ ἀκατα-
νικήτου μίσους, ὅπερ αἰσθάνομαι πρὸς ἕνα τῶν συμ-
παθῶς μάλιστα ὑπὸ τῆς ἱστορίας μνημονευμένων
ἡρώων τῶν μυθικῶν χρόνων, πρὸς τὸν Κάδμον.

— Πρὸς τὸν Κάδμον ! Τὸν Κάδμον ἐκείνον,
τὸν υἱὸν τοῦ Ἀγήνορος καὶ ἀδελφὸν τῆς Εὐρώ-

πης, τὸν φονέα τοῦ δράκοντος, τὸν θεμελιωτῆν
τῶν Θηβῶν ;

— Μάλιστα, αὐτὸν τὸν ἴδιον· αὐτὸν τὸν
Φοῖνικα ἢ Αἰγύπτιον τὸ γένος, ἀλλ' Ἑλληνα
τὴν καταγωγὴν, διότι ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀγήνωρ
καὶ ὁ θεὸς του Βῆλος ἦσαν τέκνα τοῦ Ἐπάφου,
υἱοῦ τῆς Ἀργείας Ἰούς. Ἄν ἤρχετο μόνον εἰς
τὴν Ἑλλάδα πρὸς ἀνάζητησιν τῆς ἀρπαγείσης
ἀδελφῆς του, θὰ ἦτο ἀξιεπαῖνος ἂν ἐφρόνευε μόνον
τὸν δράκοντα καὶ ἔσπειρε τοὺς ὀδόντας τοῦ τέρα-
τος, ἐξ ὧν ἐφύτρωσαν οἱ ἀλληλοσφαγῆντες μαχη-
ταί, γινόμενος διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἰσηγητῆς
τῆς ἀσκόπου ἀλληλοκτονίας, θὰ τὸν ἐσυγχώρουν,
ἀφοῦ ἔτυχον τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν των καὶ
αὐτοὶ οἱ πολλῶ πλείον πρόσφατοι ἥρωες τῆς λαο-
σωτηρίου μεταπολιτεύσεως τοῦ 1862· ἂν ἐθε-
μελίου μόνον τὰς Θήβας, θὰ ἦτο συγγνωστός,
διότι δὲν ἐγίνωσκε βέβαια ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκεί-
νης ὅτι ἐμελλε νὰ συστηθῇ μεταγενεστέρας ἐν
τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐπαρχιακὸν ταμεῖον. Θὰ τὸν
ἐσυγχώρουν ἐπίσης ἂν ἐφεύρισκε τὰ σιναπίσματα
καὶ τοὺς ἐπικηδείους λόγους. Ἄλλ' οὐδέποτε ἐπὶ
ζωῆς μου θὰ τὸν συγχωρήσω, διότι ἐφεῦρε τοὺς
μεγαλειτέρους ἐχθρούς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους—
τὰ γράμματα !

Καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι πολλοὶ τῶν ἀναγνω-
στῶν μου, ἂν τύχῃ μάλιστα τὴν ἴδιαν ἡμέραν
ν' ἀναγνώσωσι κύρια ἄρθρα ἐφημερίδων, θὰ εἶνε
κατὰ πάντα σύμφωνοι μετὰ τὴν γνώμην μου.

✱

Τέλος πάντων τί ἤθελεν αὐτὸς ὁ κύριος Φοῖνιξ
νὰ μᾶς φέρῃ ἐδῶ τὴν κατηραμένην ἐφεύρεσίν του,
ἣτις ἡμῶν μετὰ τὴν πυρίτιδα καὶ τὰ φθδικὰ καφε-
νεῖα ἀποτελεῖ τὴν τριάδα τῶν ὀλεθριωτέρων
κακῶν, ἐξ ὧν μαστιζοῦσι πρὸ καιροῦ τὴν
ἀνθρωπότητα ;

Ἦσαν εἰς τὴν Φοινικὴν γνωστά ; Ἐστῶ· οἱ
Φοῖνικες ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι, ἢ οἱ Ἀγγλοὶ τῆς
ἀρχαιότητος, ἔμποροι καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἔχοντες
ἀνάγκην καταστίχων καὶ ἐπομένως καὶ γραμ-
μάτων διὰ τὰς μεγάλας αὐτῶν ἐμπορικὰς συναλ-
λαγὰς. Βεβαίως ὁ Σιδώνιος βιομήχανος ἢ ὁ
μέχρι τῶν νήσων τοῦ Ἀτλαντικοῦ ταξιδεύων
Τύριος δὲν ἠδύνατο νὰ σημειώσῃ τὰς ὀσολη-
ψίας των διὰ κιμωλίας ἐπὶ πλακός, ὡς ὁ τυχὼν
οἰνοπώλης τῆς ἀγορᾶς. Ἄλλ' οἱ Πελασγοί, ἀλλ'
οἱ ἀπλοῖκοι οὗτοι καὶ μακάριοι ἀνθρώποι τῶν
ἀπομεμακρυσμένων ἐποχῶν, οἱ ζῶντες κατ' εὐ-
τυχεῖς πατριάς, ἀποτρεφόμενοι ἐκ τοῦ ἀδόλου
γάλακτος τῶν ἑαυτῶν ποιμνίων, πρὸ τῆς ἐφει-
ρέσεως τῶν περὶ αἰγῶν νομοσχεδίων, καὶ ἐκ τῶν
ἀφορολογητῶν καρπῶν καὶ προϊόντων τῆς γῆς,
οἱ κατασκευάζοντες ἐν ὄραις σχολῆς καὶ ἄνευ
τῆς ἀδείας τοῦ οικονομικοῦ ἐφόρου τὰ τεράστια
ἐκείνα πελασγικὰ τεῖχη καὶ προσφέροντες ἐν εἰ-
ρήνῃ καὶ εὐσεβείᾳ τὰς θυσίας των πρὸς τὰς εὐ-

μενείς θεότητας των μυθικών χρόνων, τίνα ανάγκην είχαν γραμμάτων; Μὴ ἐπρόκειτο νὰ διορισθῶσι τελωνοφύλακες ἢ καθηγηταὶ καὶ ἦτο ανάγκη αἱ γνώσεις των νὰ ἐπεκτείνωνται καὶ μέχρι τῆς ἀλφabethου; μὴ εἶχε ψηφισθῆ νόμος περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκπαιδεύσεως;

Τέλος πάντων ἂν ἐθεώρει καθήκον ἐρχόμενον εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ εἰσαγάγῃ τι ὠφέλιμον, τότε διατί ὁ νοῦς του δὲν ἐστρέφετο εἰς πρακτικώτερα πράγματα; Διατί π. χ. δὲν εἰσήγε τὸν κασσίτερον, ὃν ἐκόμιζον οἱ Φοίνικες κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν Βρεττανικῶν νήσων, ἃς ἀπεκάλουσαν τότε Κασσιτερίδας, ἐμπόρευμα χρησιμώτατον, ἀφοῦ ἡ χώρα αὕτη εἴμαρτο νὰ παραγάγῃ βραδυτέρον τὴν πληθύν τενεκέδων; Διατί δὲν εἰσήγαγεν ἐκεῖθεν τὰ ξυράφια, τὴν κινίνην, τοὺς ἀστακοὺς τοῦ κουτιοῦ καὶ τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἐν χρήσει βεβαίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλ' ἐξελείχτο τὸ ἄδωρον ὄσων τῶν γραμμάτων;

Τίς ἐπάρτος Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Φοινικικῶν γραμμάτων ἐξαπέστειλεν ἐδῶ διὰ τὴν δυστυχίαν μας τὸν ἀνόητον αὐτὸν Κάδμον, τὸν γενάρχη τῆς ἀτυχοῦς καὶ περιφρονημένης φυλῆς τῶν ἠμμοδιδοσκάλων;

✱

Τὰ εἰδοτέ ποτε, τὰ παρετηρήσατε ἐπισταμένως τὰ εἰκοσιτέσσαρα ἐκεῖνα τέρατα παρατεταχμένα ἐν σειρᾷ ἐπὶ τοῦ μαύρου πίνακος τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ λευκάζοντα ὡς στρατιῶται μὲ θερινὴν στολήν; Ἄλλα ἐξ αὐτῶν εἶνε λεπτά καὶ ἀσθενικά, ἄλλα εὐτραφῆ καὶ προγαστορα· ἄλλα κρύπτονται αἰδημόνως μεταξὺ τῶν ἐτέρων· ἄλλα περυσιασμένα ὀγκοῦνται ζητούντα νὰ καταλάβωσιν ὅσον τὸ δυνατόν πλείονα χώρον καὶ νὰ ἐπιδείξωσι τὸν ὄγκον των· ἄλλα ταπεινοφρόνως κλίνουν τὴν κεφαλὴν καὶ ἄλλα ὀρθοῦνται ὑψαύχονα ὑπεράνω τῆς γραμμῆς, κομπαστικῶς ἐπιδεικνύοντα τοὺς φαντασιώδεις ἐλιγμούς τῆς κορυφῆς των· ἄλλα ρίπτουσιν ὑπόυλως ὑποκάτωθεν ἐκτεταμένους ἀκίδας, ὅπως τὰ ὄβλια ἐκεῖνα μαλάκια τῆς θαλάσσης· ἄλλα στρέφονται καὶ συσπειρῶνται μετὰ βιαίων σπασμῶν, ὡς ἐρπετὰ ἀγωνιῶντα.

Φαίνεται ἡσυχος ἢ συμμορία αὕτη, ὡς στρατιὰ νεαρκομένων ἐντόμων. Δὲν ποτε τίνα ἢ θέα των, ἐκτὸς τῶν ταλαιπώρων νηπίων, ἀτίνα μετὰ τρόμου προσβλέπουσιν αὐτὰ καὶ προσπαθοῦσι νὰ μαντεύσωσι τὸ ἀλλόκοτον ὄνομα ἐκάστου, δειλιῶντα πρὸ τοῦ ἀγρίου βλέμματός τοῦ γραμματοδιδασκάλου. Ἄλλ' ὅταν συλλαβῶσι τὸ θῆμα, ὅταν καὶ τὰ εἰκοσιτέσσαρα αὐτὰ μικροσκοπικὰ δαιμόνια κατορθώσωσι νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου, τότε ἀρχίζουσι ν' ἀνακινῶνται, νὰ ταράσσωνται, νὰ ἐλίσσωσιν ὡς μᾶζα σκωλήκων, νὰ συνενῶνται καὶ νὰ σχημα-

τίσωσι συμπλέγματα ἀλλόκοτα καὶ ἐξογκούμενα νὰ καταλαμβάνωσιν ὁλόκληρον τὴν διάνοιν. Αἱ φεβερὰ ἀκίδες των ἐκτεινόμεναι συλλαμβάνουσι τὸ πνεῦμα καὶ καθιστῶσιν αὐτὸ ὑποχείριον· τὸ ἀποσπῶσι βιαίως ἀπὸ τῆς μακαρίας ραστώνης ἐν ᾗ διατελεῖ καὶ τὸ σύρουσιν ἀμειλικτως εἰς τὴν μελαμβροθῆ ἄβυσσον τῆς ἀκοιμήτου σκέψεως, τῆς ψυχασθόρου ἀμφιβολίας, ἐνθ' ἀνευρίσκει τὴν ἀνίαν, τὸν κόρον, τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν.

Τοιοῦτον εἶνε τὸ ἐμπόρευμα, ὅπερ ἠθέλησε νὰ κομίσῃ ἐκ Φοινίκης εἰς τὴν πατρίδα μας ὁ ξένος αὐτὸς ἀγύρτης. Γινώσκω ὅτι ἡ δόξα δὲν ἀνήκει εἰς αὐτὸν εἰμὴ κατὰ τὰ δύο τρίτα, διότι ἡ ἀλφabethος συνέκειτο ἀρχικῶς ἐκ δεκαῆξ μόνον γραμμάτων, προσέθηκον δὲ ἀνὰ τέσσαρα ἀκόλουθως ὁ Παλαμήδης, ὁ ραδιοῦργος ἐκεῖνος καὶ πονηρότατος, ὁ ἀναμιχθεὶς εἰς πάσας τὰς ὀλεθρίας ἐπιχειρήσεις, καὶ ὁ ποιητῆς Σιμωνίδης. Ἄλλὰ τὸ κλέος ἀπομένει ὁλόκληρον εἰς τὸν πρῶτον εισηγητὴν καὶ αἱ ἀραὶ τῶν γενεῶν, ἃς ἐθυσίασεν ἡ κακισουλία του, αὐτὸν πρέπει νὰ ἐπιβαρύνωσι.

Πρὶν ἢ μεταγχισθῆ καὶ διασπαρῆ τῶν γραμμάτων τὸ δηλητήριον, φαντάσθητε τί ἦτο ἡ χώρα αὕτη! Δάση ἀμφίλαφῆ, κοιλάδες ὄροσεραι, πεδιάδες εὐφοροί, φύσις ὀργῶσα καὶ ἀρχέγονος καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης σκηνογραφίας ὁ ἄνθρωπος, ἐλεύθερον τέκνον τῆς φύσεως, διάγων ἤρεμον καὶ γαλήνιον βίον ἐν ἀρμονικῇ συμβιώσει μετὰ τῶν θεῶν, αἰσθανόμενος διαθέον εἰς τὰς φλέβας μετὰ τοῦ ὑγινοῦς αἵματός του τὸν ἰχώρα τῶν ἀθανάτων, δημιουργῶν τοὺς περσιθύμους αὐτοῦ καὶ ἀφελεῖς μύθους καὶ πλουτιζῶν τὰς λόγχμας, τὰ ὄρη, τοὺς ὄρυμους, τὰς κρήνας καὶ τὰ σπήλαια δι' ἰλαρῶν καὶ φιλανθρώπων θεοτήτων. Ἄλλ' ἤλθεν ἐπειτα ὁ ὄφις, καὶ λαθῶν μορφήν λογιωτάτου, εἰσέδου ἐπιβούλως ἐντὸς τοῦ παραδείσου καὶ ἐπότισε μὲ τὰ δηλητηριώδη γράμματά του τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐγεννήθη ὁ ἀκοιμήτος τοῦ πνεύματος ὄργανός καὶ ὁ ἀγροδίαιτος ἐγένετο ἀστός, καὶ ἡ φύσις, οὕσα τέως μήτηρ φιλόστοργος, ἐγένετο διὰ μιᾶς μητριᾶ, καὶ ἡ ἀθῶα ἀμεριμνησία καὶ ἡ ἀπλοικὴ πίστις μετετρέπη εἰς τὴν πυρετώδη ἐκζήτησιν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς τὴν ματαιοπονίαν τῆς ἐκλευκάνσεως τοῦ περιβάλλοντος τὸν ἄνθρωπον σκοτεινοῦ μυστηρίου.

Καὶ ὁ ὄφις αὐτὸς ἦτο ὁ Κάδμος, ὃν πρὸς τιμωρίαν, φαίνεται, οἱ Θεοί, ἐκδικούμενοι τὴν εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων γενομένην ἀδικίαν καὶ ἀποκλίνοντες ὑπὲρ τῆς ὁμοιοπαθητικῆς μεθόδου, μετέβαλον κατὰ τὰ γηρατεῖά του εἰς ὄφιν αὐτὸν τε καὶ τὴν ἐγγόνην του Ἀγαθήν.

✱

Ἐσυλλογίσθητέ ποτε τί θὰ ἦτο ὁ κόσμος ἂν

ἔλειπον τὰ γράμματα; ἐσυλλογίσθητε ποῖα τις περίπου θὰ ἦτο ἡ ὄψις αὐτοῦ;

Βεβαίως δὲν θὰ ὑπῆρχον σήμερον τόσα συγγράμματα, τόσα ἐξοχα προϊόντα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Τὸ πνεῦμα θὰ ἔμενεν ἀτροφικόν, ἡ τέχνη θὰ διετέλει εἰς ἀγῆρω καὶ ὀλιγαρκῆ νηπιότητα καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀναγνωρίζων τὸ ἀνυπερέβλητον τοῦ μεταξύ τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ ἀδυνάτου ὄριου, θὰ ἐκοιμᾶτο ἀμέριμος ὑπὸ τῆν σκέπην τοῦ ὄριου τούτου, δέσμιος τῆς πλάνης, ἀκατέργαστος, ἀκαλλώπιστος, ἀλλ' εὐτυχῆς. Οἱ αἰῶνες δὲν θὰ ἠρίθμουν εἰς τὰς δέλτους αὐτῶν ἓνα Αἰσχύλον, ἓνα Πλάτωνα, ἓνα Ἀριστοτέλη· δὲν θὰ ἦσαν σήμερον ὄραματα τοῦ Σκίξπηρ, οὐδὲ θεωρίαι τοῦ Δάρβιν. Αἱ μεγάλαι ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι θὰ ἐκοιμῶντο ἐντὸς τῶν βαθυτάτων τῆς ἀμαθίας στραμάτων. Οἱ Μογγολοί, οἱ Φούλταν, ὁ Μόρς, ὁ Ἐδίσων, ὁ Κυβίερος, ὁ Οὐμβόλδος, ὁ Κέπλερος θὰ ἦσαν ποιμένες ἢ ζευγηλάται, ὁ δ' ἐφευρετικὸς αὐτῶν νοῦς, ἀτελέστατα ἀναπτυχθεὶς ἐκ τῆς στρεβλώσεως, θὰ ἦγεν αὐτοὺς ἴσως μόνον εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἄνθρου τοῦ ἀρότρου ἢ τῆς δικέλλης.

Ἄλλὰ μὴ διὰ τοῦ ὄργανου τῆς μαθήσεως ὁ ἄνθρωπος κατάρθρωσε νὰ λύσῃ μίαν κἂν ἐξίσωσιν τοῦ περικυκλῶντος αὐτὸν μεγάλου προβλήματος τῆς ἀληθείας; Οἱ μεγάλοι ἀστέρες, ὅσοι παροδικῶς ἐλαμψαν εἰς τὸ στερέωμα τῆς ἀνθρωπότητος, ἴσχυσαν ν' ἀποδιώξωσι τὸν ζόφον τῆς μελαίνης νυκτὸς τὸν βαρύνοντα τὰ βλέφαρά της; Καὶ ἂν μία πτυχὴ τῆς μοιραίας αὐλαίας ἤρθη δι' ὑπερφυῶν ἀγῶνων, τί εἶδεν ὁ ἄνθρωπος ὅπισθεν αὐτῆς εἰμὴ τὴν ἰδίαν σμικρότητα καὶ ἀδυναμίαν; καὶ τί εὖρεν εἰμὴ τὴν ὀδύνην καὶ τὴν ἀπόγνωσιν; Ἀπέναντι δὲ τοῦ προβληματικοῦ ἀγαθοῦ, ὅπερ προσεπόρισαν τῇ ἀνθρωπότητι τὰ γράμματα, πόσα κακὰ ἐκληροδότησαν αὐτῇ ὡς ἀντάλλαγμα; Πόσα πράγματα ὀλέθρια θὰ ἔλειπον σήμερον ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, ἂν δὲν ὑπῆρχον τὰ γράμματα; Ἐν πρώτοις οἱ λογιώτατοι, φαρισαϊκὴ ἀδελφότης, ἧτις φραγγελλῶναι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας μέχρι τοῦ γῆρατος, οἱ ἐφημεριδογράφοι, οἱ δικαστικοὶ κλητῆρες, οἱ καθηγηταὶ τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας, οἱ τυπογράφοι, οἱ βιβλιοπῶλαι, οἱ διοργανωταὶ τῶν ταχυδρομείων. . . Θὰ ἔλειπε τὸ Σύνταγμα, μορμολύκειον ἐλευθερίας, ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ ὁποίου σφυρηλατοῦνται τῶν δούλων τὰ σίδηρα, τὰ θεατρικὰ προγράμματα, αἱ συνταγαὶ τῶν ἱατρῶν, τὰ ἐγκεκριμένα ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως παιδαγωγικὰ βιβλία, τὰ τροπάρια, αἱ συναλλαγματικαὶ, αἱ νεορολογίαι, τὰ πρακτικὰ τῆς βουλῆς, τὰ ἐπισκεπτήρια, τὰ λευκώματα, καὶ τόσα ἄλλα πράγματα ἐλθόντα εἰς τὸν κόσμον πρὸς βῆσανον ἀτελεύτητον τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων.

ὦ Κάδμε! ἐπεθύμουν ν' ἀνεγεννάσο εἰς τὸν κόσμον, νὰ ζήσης εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, νὰ ὑποστῆς πάσας τὰς βασάνους, ὅσας ὑφιστάμεθα καὶ ἡμεῖς καθ' ἐκάστην, νὰ περιπέσης εἰς χεῖρας ὄλων τῶν ἀνωτέρω δημίων, νὰ δοκιμάσωσιν αἱ σάρκες σου ὅλα τὰ ἀνωτέρω ὄργανα τῆς καταδικῆς, ν' ἀναγκασθῆς νὰ διαρῆς ἐν ὀνόματι τοῦ Συντάγματος, νὰ καταδιωχθῆς ὑπὸ δικαστικῶν κλητῆρων ὡς ἔχων συναλλάγματα διαμαρτυρημένα, νὰ γράψῃς στίχους εἰς λευκώματα φιλικῶν οἰκιῶν, ν' ἀναγνώσῃς πολιτικὰ δελτία τῶν ἐφημερίδων καὶ νὰ καταρασθῆς σεαυτὸν διὰ τὴν ἀπαίσίαν ἐφευρέσιν σου.

✱

Καὶ ἡμεῖς δὲν γινώσκωμεν ἐδῶ ἐν Ἑλλάδι τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν παριῶν, οἵτινες καλοῦνται ἀλλαχοῦ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, hommes des lettres. Τὸ κοινωνικὸν ἡμῶν μαρτυρολόγιον δὲν ἐορτάζει τὴν μνήμην τοιούτων θυμάτων. Παρ' ἡμῖν οἱ ἐργάται τῶν γραμμάτων δὲν ἀποτελοῦσι συντεχνίαν συμπαγῆ καὶ ὠρισμένην. Εὐρηνται ἐγκατεσπαρμένοι τῆδε κάκεισε ἐντὸς τῶν κοινορωθῶν γραφείων τῶν ἐφημερίδων, ἐπὶ τῶν σαθρῶν ἐδωλίων τῶν ὑπουργικῶν γραφείων, ὅπισθεν στιβάδων δικογράφων, μεταξὺ τῶν σάκων τῶν ἐμπορευμάτων, ὅπου δῆποτε τέλος ὑπάρχει γῶρος πρὸς ἄγραν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Πλὴν ἀλλαχοῦ ἡ τάξις αὕτη ἀποτελεῖ ἰδίαν φάλαγγα, ἧς τὸ μέτωπον ἀποτελοῦσιν οἱ χρυσάσπιδες καὶ πορφυροσκεπεῖς Ἀθάνατοι, ἀλλ' ἧς τὰς σειρὰς πυκνοῦσιν οἱ γυμνόποδες δούλοι, οἱ γενναῖοι ἀλλ' ἀφανεῖς μαχηταί.

Καὶ εἰξεύρετε πῶς στρατολογοῦνται οἱ ταλαίπωροι οὗτοι ὀπλίται; Πλανώμενοι ὑπὸ τῆς Κίρκης ἐλπίδος καταλείπουσι τὴν εὐθείαν τρίβον τῆς εὐπραγίας καὶ τῆς εὐζωίας καὶ εἰσδύοντες εἰς τὰς ἀνάγεις καὶ σκολιάς ἀτραπούς τῆς στέρσεως ἐπιζητοῦσιν εὐκλειαν, τιμὰς, πλοῦτη. . .

Καὶ εἰξεύρετε πῶς ζῶσιν αὐτοὶ οἱ ἀλλῆται; Ἀνάγνωτε τοὺς Réfractaires τοῦ Vallès. Πολλάκις τὸ ζῆρον τεμάχιον ἄρτου, ὅπερ καταλείπουσιν οἱ παῖδες εἰς τοὺς δημοσίους περιπάτους, εἶνε δι' αὐτοὺς ἀνέλπιστος εὐωχία, αἱ δὲ περισκελίδες των ἐξαρτῶνται δι' ἀγνώστων νόμων ἔλξεως ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τοῦ σώματός των, διότι ἐξ αὐτῶν λείπει πάντοτε σχεδόν. . . ἡ βῆσις.

Καὶ ἐν τούτοις οἱ πειναλέοι οὗτοι ὄνειρεύονται μίαν τραγωδίαν τὴν πρῶταν, ἐν μυθιστόρημα τὴν μεσημβρίαν καὶ μίαν ὄδην τὴν ἐσπέραν, καὶ ἀποκοιμῶνται ἀναμασῶντες στίχους ἀντιψιχίαν ἄρτου. . .

ὦ Κάδμε! διατί οἱ Θεοί, ἀντὶ νὰ σὲ μεταβάλωσιν εἰς ἐρπετόν, δὲν σὲ καταδικάζον εἰς τὴν ἀθανασίαν διὰ νὰ ζήσης καὶ νὰ ἴδῃς τὸ γένος σου;

✱

Ἄγνω ἂν ἐν τῇ ἀρχιούτητι ὑπῆρχον ἄνθρω-

ποι τῶν γραμμάτων, ἀλλ' ὁ μεταίων εἶχε τοιούτους· μάρτυς ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος, ὁ ἐπιλεγόμενος Πτωχοπρόδρομος.

Ὅπως ὁ Ὀμηρος εἶνε ὁ ποιητὴς τῶν Ἐθνικῶν καὶ ὁ Δάντης τοῦ Χριστιανισμοῦ, οὕτω καὶ ὁ Πτωχοπρόδρομος εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν ποιητὴς τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων.

« Ἀπὸ μακρόθεν μ' ἔλεγεν ὁ γέρον ὁ πατὴρ μου·
» — Τέκνον μου, μάθε γράμματα, ἂν θέλῃς νὰ φελέσῃς.
» Βλέπεις τὸν δεῖνα, τέκνον μου; πεζὸς ἐπεριπάτει,
» καὶ τώρα βλέπεις, γέγονεν χρυσοπερυστηράτος. . .

» Ἀφοῦ δὲ τάχα γέγονα γραμματικὸς τεχνίτης,
» ἐπιθυμῶ καὶ τὸ ψωμὶν καὶ κύταλον καὶ ψίχαν·
» καὶ διὰ τὴν πείναν τὴν πολλὴν καὶ τὴν στενοχωρίαν,
» ὑβρίζω τὴν γραμματικὴν καὶ κλαίγω καὶ φωνάζω
» — Ἀνάθεμαν τὰ γράμματα, Χριστέ, καὶ ποῦ τὰ θέλει!»

Ἄλλὰ σὺ κοιμάσαι, Κάδμε! Τεσσαράκοντα αἰῶνες χωρίζουσιν ἀφ' ἡμῶν τὴν σποδὸν σου καὶ δὲν ἀκούεις τὴν κραυγὴν ταύτην, τὴν ἐναγώνιον, τὴν ἐξερχομένην ἐκ τῶν ἐγκάτων πεινῶντος στομάχου.

Μία παρηγορία μᾶς ἀπομένει: νὰ ἀπευθυνώμεν ἀρὰς κατὰ τῆς μνήμης σου γράφοντες αὐτὰς διὰ τῶν ἰδίων στοιχείων, ἅτινα σὺ ἐφεύρες!

ΕΣΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΗ

ΙΝΔΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Μίαν ὠραίαν σεληνοφώτιστον νύκτα ὁ μέγας καὶ σοφὸς Κρίσνας βυθισμένος εἰς βαθεῖαν ὕπνωσην ἐσυλλογιζέτο:

— Ἔως τώρα εἶχα νομίσῃ ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἦτο ἐπὶ γῆς τὸ πλέον θαυμασιὸν πλάσμα, ἀλλ' ἤμην ἀπατημένος. Ἰδοὺ ἐν ἄνθος λωτοῦ ποῦ σαλεύεται ἀπὸ τὸν ζεστόν ἀνεμὸν τῆς ἐσπέρας. ὦ! πόσον εὐμορφότερον εἶνε τὸ ἄνθος αὐτὸ ἀπὸ ὅλα τὰ ζωντανά. Μόλις ἀνοιξε τώρα τὰ φύλλα του μὲ τὰς ἀργυρᾶς ἀκτῖνας τῆς σελήνης. Τὸ θαυμάζω καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ σηκώσω τὰ μάτια μου ἀπ' ἐκεῖ.

— Ἀλλοίμονον, ναι, ἐπανέλαβε μὲ ἀναστεναγμόν, δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τίποτε ποῦ νὰ τοῦ ἁμοιάζῃ!

Ἄλλὰ ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον ἐσυλλογιζέθη πάλιν:

— Θεὸς ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ τάχα διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Λόγου, νὰ δημιουργήσω ἐν πλάσμα, τὸ ὁποῖον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων νὰ εἶνε ὅ,τι εἶνε μεταξὺ τῶν ἀνθέων ὁ λωτός; Ἄς διαχυθῇ ἡ χαρὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος! Σὺ, λωτέ, σὲ διατάσσω νὰ γίνῃς κόρη ζωντανῆ· πλησιάσε νὰ σε ἰδῶ.

Ἐν κύμα ἐσαλεύθη ἑλαφρά, ὡσάν νὰ τὸ ἤγ-

γισε χελιδόνος πτερόν· ἡ νύξ ἔγεινε περισσότερον καθαρὰ· ἡ σελήνη ἔλαμψε φωτεινότερα· τὰ πτηνὰ ἐδυναμώσαν τὸ κελάρημά των καὶ ἐξαφνα ἐσιώπησαν. . . Ὑστερον ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς σιωπὴν ἐπίσημον τὸ θαῦμα συνετελέσθη. Ὁ Κρίσνας εἶχεν ἐμπρὸς τοῦ τὸν λωτὸν μὲ μορφὴν ἀνθρωπίνην, μορφὴν παρθένου ὠραιότητης. Καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς κατελήφθη ἀπὸ θαυμασμόν.

— Ἦσο τῆς λίμνης αὐτῆς τὸ ἄνθος, εἶπε, γίνου τώρα τὸ ἄνθος τοῦ λογισμοῦ μου· ἠμίλησε!

Ἡ κόρη ἐψιθύρισε σιγαλά. Καὶ ἡ φωνὴ της ἠμοιάζε μὲ τὸ ψιθύρισμα τῶν λευκῶν φύλλων τοῦ λωτοῦ, ὅταν τὰ ἐγγίξῃ τὸ φίλημα τῶν ζεφύρων.

— Κύριε, μὲ μετεμόρφωσες καὶ μ' ἔκαμες πλάσμα ζωντανόν· ποῦ θέλεις τώρα νὰ κατοικήσω; Ἠξέυρεις, Κύριε, ὅτι ὡς ἄνθος ἐφοβοῦμην καὶ τὸ παραμικρὸν φύσημα τοῦ ἀνέμου. Μ' ἐτρόμαζεν ἡ τρικυμία, ἡ βροχὴ, αἱ ἀστραπαὶ, ἀπέφυγα καὶ αὐτὰς τὰς πολὺ θερμὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Ἐπρόσταξες τὸν λωτὸν νὰ λάβῃ ζωὴν, ἀλλὰ διετήρησε κατὶ ἀπὸ τὸ παλαιὸν ἄνθος, καὶ τώρα φοβοῦμαι τὴν γῆν καὶ ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ποῦ νὰ εὕρω καταφύγιον;

Ὁ Κρίσνας ἤκουσε τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἐσήκωσε πρὸς τὰ ἄστρα τοὺς ὀφθαλμοὺς του, γεμάτους ἀπὸ σοφίαν, ἐσυλλογιζέθη καὶ εἶπε:

— Θέλεις νὰ κατοικήσης εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν;

— Ὁχι, Κύριε, ἡ χιών σκεπάζει τὰ βουναὶ καὶ τὸ κρύον μὲ τρομάζει.

— Ἐ, λοιπόν... θὰ σοῦ κτίσω κρυστάλλινον παλάτιον εἰς τὰ βάθη τῆς λίμνης.

— Εἰς τὰ νερά κατοικοῦν φίδια καὶ ἄλλα φροβερά. Κύριε, φοβοῦμαι.

— Θέλεις τὴν ἀπέραντον πεδιάδα;

— ὦ Κύριε. Οἱ ἄνεμοι καὶ αἱ τρικυμῖαι περνοῦν ἀπὸ τὴν ἔρημον ὀρηκτικὰ ὅπως τὰ ἄγρια κοπάδια.

— Τί νὰ σὲ κάμω λοιπόν, ζωντανευμένον ἄνθος; Ἄ! εἰς τὰ σπήλαια μέσα, ἐκεῖ ὅπου κατοικοῦν κλεισμένοι ἅγιοι ἄνθρωποι, θέλεις μακρὰν ἀπὸ τὸν κόσμον νὰ ζῆσης μόνη;

— Ἐκεῖ εἶνε παντοτεινὸν σκότος... φοβοῦμαι.

Ὁ Κρίσνας κατέπεσεν ἐπάνω εἰς ἕνα μέγαν βράχον καὶ ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν δυνατὸν βραχίονά του. Ἡ παρθένος ἔτρεμεν ὀρθὴ ἐμπρὸς του.

Ἐν τούτοις ἡ αὐγὴ ἤρχιζε νὰ φωτίζῃ τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ ἀπρὸς τῆς λίμνης, οἱ φοίνικες καὶ οἱ κάλαμοι ἐχρυσάωνοντο. Ἡ βροδὰ ἴβις, ὁ κυανοὺς ἐρωδιὸς καὶ ὁ λευκὸς πελαργὸς ἐψαλλον ἀπὸ κοινῆς ἁρμονικᾶς εἰς τὰ νερά, τὰ παγώνια καὶ οἱ σπίνιοι εἰς τὰ δάση· καὶ εἰς τὴν συμφωνίαν αὐτὴν τῆς φύσεως προσετέθη μετ' ὀλίγον ὁ ἦχος χορδῶν τεν-

τωμένων ἐπάνω εἰς θαλασσίαν κόγχην, καὶ ἄσμα ἀνθρώπινον μαζί. Ὁ Κρίσνας ὡς νὰ ἐξύπνησεν εἶπε:

— Εἶνε ὁ ποιητὴς Βαλμίκης ποῦ χαιρετᾷ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.

Ἐξαφνα τὸ παραπέτασμα τῶν ἀνθισμένων κληματαῖδων ἐχωρίσθη καὶ ὁ Βαλμίκης ἐφάνη εἰς τὴν ὄχθη τῆς λίμνης.

Ἄμα εἶδε τὸν ζωντανευμένον λωτὸν, ἔπαυσε τὸ ἄσμα του καὶ ἡ κόγχη ὠλισθήσεν ἑλαφρά πρὸς τὴν γῆν. Οἱ δύο βραχιόνες του ἀπέμειναν κρεμασμένοι κάτω καὶ ἐστάθη ἀκίνητος ὡς νὰ τὸν εἶχε μεταβάλῃ ὁ μέγας Κρίσνας εἰς ἕν ἀπὸ τὰ δένδρα ποῦ ἦσαν γύρω τῆς λίμνης.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἐχάρη διὰ τὸν θαυμασμόν ποῦ ἐνέπνεε τὸ ἔργον του καὶ εἶπε:

— Ἐξύπνα, Βαλμίκη, σὲ διατάσσω νὰ ἠμιλήσης.

Καὶ ὁ Βαλμίκης ἀπεκρίθη:

— Ἀγαπῶ!

Μόνον αὐτὸν τὸν λόγον ἠμπόρεσε νὰ προφέρῃ.

Ἐξαφνα τὸ πρόσωπον τοῦ Κρίσνα ἀκτινοβόλησεν ἀπὸ χαρὰν:

— ὦ κόρη τοῦ οὐρανοῦ, εὐρῆκα ἐπὶ τέλους διαμονὴν ἀξίαν διὰ σέ· θὰ κατοικήσης εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ.

Ὁ Βαλμίκης ἐπανέλαβε καὶ δευτέρην φορὰν:

— Ἀγαπῶ!

Τοῦ δυνατοῦ Κρίσνα ἡ θέλησις, τῆς θεότητος ἡ ἐπιθυμία ὤθησε πρὸς τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ τὴν κόρην· καὶ ὁ θεὸς κατέστησε τὴν καρδίαν αὐτὴν διαφανῆ ὅπως τὸ κρύσταλλον. Ὁραία ὡς θερινὴ ἡμέρα, ἡσυχος ὅπως τοῦ Γάγγου τὰ νερά, ἡ παρθένος ἐπροχώρησε γελαστὴ πρὸς τὸ ἄγιστόν της, τὸ ὁποῖον ὠρίσθη δι' αὐτήν. Ἄλλ' ἔξαφνα, ἀφοῦ παρετήρησεν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τοῦ Βαλμίκη, ἐστράφη ὀπίσω ὡρᾶ ἀπὸ τρόμον.

Ὁ Κρίσνας ἐπαρξενεὺθη καὶ ἠρώτησεν:

— Ἄνθος ζωντανευμένον, φοβεῖσαι λοιπόν καὶ τοῦ ποιητοῦ τὴν καρδίαν;

— Κύριε, ἀπεκρίθη ἡ κόρη, τί μέρος εἶνε αὐτὸ ποῦ μοῦ ἔδωσες διὰ κατοικίαν; Εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ εὐρίσκω τὰς χιονισμένας κορυφὰς τῶν βουνῶν, τὰ τρομακτικὰ βάθη τῶν νερῶν, τὴν ἔρημον μὲ τὰς τρικυμῖας της, τὰ σκότη τῶν σπηλαίων... Κύριε, εἶμι κατατρομαγμένη.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς Κρίσνας ἀπεκρίθη:

— Ἠσύχασε, ὦ ζωντανευμένον ἄνθος! Ἄν εἶνε εἰς τοῦ Βαλμίκη τὴν καρδίαν ἐρημικαὶ χιόνες, σὺ θὰ γίνῃς ἡ ἐκρινὴ πνοή ποῦ θὰ τὰς κάμῃ νὰ ἀναλύσων· ἂν εἶνε νερά βαθύτατα, σὺ θὰ ἦσαι τὸ πολυτίμητον μαργαριτάρι εἰς τῶν νερῶν τὸ βάθος· ἂν εἶνε ἔρημος ἄκαρπος, σὺ θὰ σπειρῇς ἐκεῖ τῆς εὐτυχίας τὰ ἄνθη· καὶ ἂν ἀπαντήσης

σκοτεινὰ σπήλαια, γίνου σὺ ἐκεῖ ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου!

Καὶ ὁ Βαλμίκης, ἀνακτῆσας ἀμέσως τὸν λόγον, ἐπρόσθεσε:

— Καὶ ἔσο εὐλογημένη!

[Κατὰ τὸ πολωνικὸν τοῦ Σιέγκιεβιτς]. *

ΓΕΩΡΓΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Η ΣΠΟΡΑ ΤΟΥ ΣΙΤΟΥ ΚΑΙ Ο ΠΕΡΙ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΑΓΩΝ

Βρέχει—βρέχει ἀπὸ ἐβδομάδος ἤδη καὶ ὁ ἀθέσφατος ὄμβρος μας ἐκλείσεν ἐντὸς τῆς ἐξοχικῆς ἐπαυλειῶς μας, ἐνθα ἡ σπορὰ τοῦ σίτου, μόλις ἤρχισε, διεκόπη ὑπὸ τοῦ καιροῦ, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ εὐρίσκω τὸν καιρὸν νὰ διεκπεραιώσω τὴν ἀλληλογραφίαν μου. Πολλοὶ μ' ἐρωτοῦν ἐὰν γνωρίζω ἐν ἡ πλείοτερα εἶδη ξένου σίτου, δοκιμασθέντα καὶ ἀναδειχθέντα γονιμώτερα τῶν γνωστών ἐγχωρίων εἰδῶν. Ἄλλοι μοῦ ζητοῦν δείγματα τοιούτων σίτων διὰ νὰ κάμουν μόνοι των πειράματα ἐπ' αὐτῶν. Ἄρα γε ὑπάρχουν εἶδη σίτων παραγωγικώτερα τῶν ἡμετέρων; Βεβαίως ὑπάρχουν τοιαῦτα. Ἄλλ' ἔδοκιμάσθησαν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Θεσσαλίᾳ; Μάλιστα, ἔδοκιμάσθησαν πολλὰ τοιαῦτα· ὅλοι οἱ κλαστικοὶ τύποι σίτων Εὐρωπαϊκῶν, Ἀμερικανικῶν, Ἀφρικανικῶν καὶ Ἀσιατικῶν παρήλασαν ἐπὶ τῶν δοκιμαστικῶν ἀγρῶν μας, καὶ ἤδη περαινόντες τὴν περιοδείαν τοῦ κόσμου ἐφθάσαμεν εἰς τὸν σῖτον τῆς Αὐστραλίας, ὥστε οὐδεμία χώρα τοῦ κόσμου νὰ ἔχῃ παράπονον ὅτι ἐλησμονήσαμεν τοὺς σίτους της.

Ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόθεσιν ἐνὸς Ὀθωμανοῦ ἰδιοκτῆτου, ὅστις κατὰ τὸ λέγειν τοῦ κόσμου εἶχε φέρι (εἶναι τώρα πολλὰ ἔτη) μερικὰς ὀκάδας ἐνὸς σίτου ξένου ἐκτάκτως παραγωγικοῦ, ἧτο δὲ πόσον ζηλότυπος διὰ τὸν νεωτερισμόν του, ὥστε εἰς οὐδὲνα ἔδωκεν οὔτε ἔδειξε κἄν ἔστω ἕνα κόκκον πρὸς δοκιμὴν, οὔτε ἐμαρτύρησέ ποτε πῶθεν τὸν ἔφερον. Ἐπεζήτηε νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐπὶ ὅσον ἐνεστί περισσότερον χρόνον τὸ μονοπώλιον τοῦ ὑπερφυσικοῦ καὶ μυστηριώδους σίτου του. Ἄλλὰ τοιαῦτα πράγματα δὲν περνοῦν εἰς ἡμᾶς, καὶ ὅταν τὸ δεύτερον ἔτος ὠρίμαζεν ὁ σῖτός του, οἱ γείτονες κτηματῆται δὲν ὤκνησαν νὰ κλέψουν ἐκ τῶν ἀγρῶν του ὀλίγους στάχους. Ἄλλος ἔτι ἐπιχειρηματικώτερος εἶχεν ἀποστείλῃ τοὺς ἀγροφύλακας του μακρόθεν διὰ νὰ κλέψῃ μερικοὺς στάχους καὶ μοῦ τοὺς ἔστειλε διὰ νὰ κάμω τὴν διάγνωσιν πῶθεν εἶναι ὁ περίφημος οὗτος σῖτος ὁ ἀναδειχθεὶς τόσον ὑπέρτερος τοῦ ἐγχωρίου. — Τὸν ἀνεγνώρισα

ἀμέσως ἦτο σίτος ἐκ τοῦ γένους τῶν καμπυλοσπέρμων σίτων (κοινῶς Ἀρναούτ — γαλλιστὶ Poulard, καὶ δὴ μία ποικιλία αὐτοῦ πράγουσα στάχυς οὐχὶ ἀπλοῦς ἀλλὰ διακλαδιζομένους τοιούτους). Ἐν Εὐρώπῃ ὡς ἐκ τοῦ παραδόξου σχήματος αὐτοῦ ὀνομάζεται blé de miracle (θαυμασίου σίτος), εἰς τοὺς Τιμοκαταλόγους μερικῶν καταστημάτων ὀνομάζεται καὶ blé de Smyrne (σίτος Σμύρνης), ἀλλὰ μέχρις ὧρας ὁ σίτος οὗτος οὐδαμῶς τοῦ κόσμου ἐπέτυχεν καὶ διεδόθη, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ βίβλα δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τρέφῃ τοὺς κολοσιαίους στάχυς καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ σίτος οὗτος, ὅπως ἄλλως τε ὅλοι οἱ λιαν παραγωγικοὶ σίτοι, οἱ ὅποιοι δίδουν πολὺν καρπὸν, μετατιθέμενος εἰς ἐδάφη ἦτον γόνιμα τῆς πατρίδος του, μένει συνήθως λισβὸς καὶ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὀριμάσῃ τελείως.

Ὅπως ἐγκατελείφθη ὁ σίτος οὗτος, τὸ ὄνειρον τόσων καλλιεργητῶν, οὕτω καὶ πλεῖστα ἄλλα εἶδη ὑπῆρξαν τοῦ συρμού, ἤλθον, εἶδον, ἐνίκησαν καὶ . . . ἐγκατελείφθησαν. — Οἱ ἐγχώριοι σίτοι παράγουσιν ἀκριβῶς τόσον ὅσον σηκώνει ἡ γονιμότης τῆς γῆς. — Ἡ ἐλπίς τῆς διαρκούς ἀυξήσεως τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου μόνον διὰ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ εἶδους δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μία οὐτοπία, ὡς ἐν ὠραῖον ὄνειρον, ὡς μῦθος μὴ πραγματοποιησίμος. — Οἱ παραγωγικώτεροι τῶν ἡμετέρων ξένοι σίτοι εἶναι ἀληθῆς ὅτι τὰ καλὰ ἔτη ἢ εἰς προνομιοῦχος ἐκτάκτως καλῶς περιποιημένους ἀγρούς δίδουν περισσώτερον καρπὸν τῶν ἐγχωρίων σίτων, ἀλλ' ἢ ὑπεροχὴ τῶν αὐτῶν δὲν εἶναι πραγματικὴ ἀλλὰ μόνον φαινομενικὴ. Διότι τὰ κοινὰ ἔτη, τὰ μέτρια ἔτη, ἢ παραγωγή τῶν καθίσταται ὑποδεστέρα τῶν ἐγχωρίων, ὥστε κατὰ μέσον ὄρον μιᾶς δεκαετίας ἢ ὅλική παραγωγή δὲν ἔχει ἀυξήσει καὶ ὁ ξένος σίτος ἐγκαταλείπεται μετὰ πολλῶν ἐπαίνων.

Μόνον μία περίπτωσις ὑπάρχει τῆς ἐπιτυχίας τῶν ξένων σίτων. Ὅταν δηλαδὴ πρόκειται νὰ γίνεταί ἡ καλλιέργεια ἐντελεστέρα διὰ τῆς τεχνητῆς προσαγωγῆς λιπασμάτων καὶ διὰ τελειότερας καὶ βαθύτερας καλλιέργειας. — Ὅτε τῶν ὄντι οἱ ξένοι παραγωγικοὶ σίτοι συμβαίνει νὰ χρησιμοποιοῦν καλῆτερον τὴν εἰς αὐτοὺς παρεχομένην γονιμότητα τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν εἶναι ὀυκαλόν νὰ παραγῶνται ἐκ τῶν ἐγχωρίων σίτων νέαι ποικιλίαι παραγωγικώτεραι.

Ὅπου καλλιεργείται ἐπιτυχῶς ὁ σίτος τοῦ εἶδους ντεβῆς (σκληρὸς σίτος), ἐπιτυχάνουν συνήθως πολλὰ ξένα εἶδη ἀπλῶν σίτων καὶ δίδουν εἰσόδημα κατὰ βάρος μεγαλύτερον. Ἄλλ' ἢ ἀυξήσις εἶναι μᾶλλον φαινομενικὴ, διότι τὸ ἐμπόριον πληρῶνει πολὺ ὀλιγωτέραν τιμὴν διὰ τοὺς ἀπαλοὺς σίτους. Ὅπου ἐπιτυχάνουν οἱ καμπυλόσπερμοι (ἀρναούτια), ὅλα τὰ ἄλλα εἶδη

σίτων καθίστανται συνήθως παθητικὰ καὶ ἐπιρρηπῆ εἰς κρυπτογχανικὰς ἀσθενείας.

Ἐν τέλει συνιστῶ εἰς τοὺς ἐξ ἅπαντος ἐπιμένοντας εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῶν πειραμάτων ἐπὶ τῆς ἐξευρέσεως τοῦ καλῆτερου σίτου νὰ εἶναι ὅσον ἐνεστί προσεκτικώτεροι εἰς τὰ πειράματά των, διότι τὰ ἐν μικρῷ πειράματα δεικνύουν συνήθως ἀποτελέσματα ἀντίθετα τῆς πραγματικότητος.

Προτιμώτερον νὰ ἐκτιμᾷ τις διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐμπείρου ἐκτιμητοῦ τὴν ἐπὶ ποδὸς ἐσοδεῖαν παρά νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸ νὰ ἀλωνίζῃ χωριστὰ μικρὰ ποσὰ σίτου καὶ νὰ τὰ ζυγίξῃ κατόπιν. — Ὅλα τὰ τετραπόδα ὀπιποδα καὶ πολυπόδα τοῦ κόσμου, εἰ ἐν τῷ ἀλωνίῳ περιπλανώμενοι ὄνοι τοῦ χωρίου ἐν πρώτοις, αἱ ὄρνιθες, τὰ στρουθία, ὡς καὶ τὰ μυρμηγκία ἀκόμη κλέπτουν μέρος τῶν πρὸς δοκιμὴν δειγμάτων καὶ μεταβάλλουν ἐπικαισθητῶς τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος πειραματικῆς ἐξεκρίσεως τῆς διὰ τὸν τόπον καταλληλοτέρης ποικιλίας σίτου, καὶ εἶναι ὁ φυσικὸς συναγωνισμὸς τῶν διαφόρων εἰδῶν, οὕτως εἰπεῖν ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶν αὐτῶν ὅταν συζοῦν. Ἡ μέθοδος αὕτη γίνεταί ὡς ἐξῆς ἀπλοῦστατα καὶ ἀκόπως. Λαμβάνομεν ἐκ δέκα εἰδῶν σίτων ἐγχωρίων τε καὶ ξένων ἀνὰ ἓν κοιλὸν καὶ σπείρομεν τὸ μίγμα μετὰ ἐπιμελεστάτην ἀνάμιξιν. Κατὰ τὸν θερισμὸν θερίζομεν τὸ ἡμισυ τοῦ ἀγροῦ πρῶτῶς καὶ τὸ ἕτερον ἡμισυ ὀψιμῶς (ἵνα μὴ ἀδικηθῶσι τὰ τυχὸν πρῶτῶτερον ἢ ὀψιμώτερον ὀριμάζοντα εἶδη). — Ἐν τέλει ἀλωνίζομεν τὸ ὅλον μᾶζι καὶ σπείρομεν τὸν μικτὸν σπόρον ἐκ νέου καὶ θερίζομεν καὶ ἀλωνίζομεν καὶ πάλιν τὸν σίτον ὡς ἔνω.

Ὅταν μετὰ διετῆ ἢ τριετῆ καλλιέργειαν τοῦ μίγματος βλέπωμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουν ὅλα τὰ ἀρχικὰ εἶδη ἐν ἴσῃ ἀναλογίᾳ ἦτοι πρὸς 10% ἕκαστον, τοῦτο θὰ ἐσημαίνειν ὅτι ὁ τόπος σηκώνει ὅλα ἐξ ἴσου καὶ ὅτι ὅλα διετήρησαν ἴσην γονιμότητα. Ὅταν ὅμως, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ συνήθεστον, βλέπωμεν ὅτι ἐκ τῶν 10 ἀρχικῶν εἰδῶν τοῦ μίγματος ἐπεκράτησαν μόνον δύο ἢ τρία, ἐνῶ τὰ λοιπὰ ὑπερφλαγγισθέντα τείνουν νὰ ἐκλείψουν ἐντελῶς, τοῦτο εἶναι ἐνδειξίς ὅτι τὰ δύο ἢ τρία ταῦτα εἶδη εἶναι ἐκείνα, τὰ ὅποια σχετικῶς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν φύσιν τῆς γῆς ἀνεδείχθησαν ὡς παραγωγικώτερα. Πολλὰκις εὐρίσκωμεν εἰς τοιαῦτα μίγματα ὀυβριδισμοὺς δηλ. νέους τύπους μεσαζόντας, διότι οἱ στάχυες τοῦ ἐνὸς εἶδους γονιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνθῶν τοῦ ἄλλου, πλὴν καὶ οἱ ὀυβριδισμοὶ οὗτοι σὺν τῷ χρόνῳ ἀφ' ἐαυτῶν κληρίζονται καὶ ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν ἐκείνος ὁ καθαρὸς τύπος, ὅστις ὡς ἔνω εἴπομεν ἀντέχει κατὰ μέσον ὄρον καλῆτερα. — Τὸν τόσον ἀπλοῦν ὅσον καὶ γλαφυρὸν

τούτον τρόπον πειραματισμοῦ δύναμαι νὰ συστήσω ἐξ ἰδίας πείρας. Δὲν εἶναι βεβαίως καὶ οὗτος ὑπέρτερος πάσης ἐπικρίσεως, ἀλλ' ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄλλους τρόπους πειραματισμοῦ νέων εἰδῶν δίδει συνήθως ἀποτελέσματα ἀσφαλέστερα.

P. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Ο ΚΟΛΑΣΜΕΝΟΣ

Σφαλίσαν χρόνοι ἐφτά ποῦχε πεθάνει
Κι' ἀκόμα μέσ' στῆ γῆ δὲν εἶχε λυθῶσει
Τοῦ κάκου τὰ κερά καὶ τὸ λιθάνι,
Κρίμα βαρὺ τὸν ἔχει μαρμαράσει.

Ἐθάψαν τὸ κορμί. — Σ' ἓνα πλατάνι
Ἀκέραιο, ὀλόρθο, τῶχουσε στηλώσει,
Ὅποιος περνᾷ τρεῖς σταυροὺς νὰ κἀνη
Καὶ στὸ νεκρὸ συχᾷρει νὰ δῶση.

Περνᾷ πολλοὶ, μ' ἀνάφελα περνᾷνε.
Περνᾷ κ' ἐκεῖνος ποῦχε ἀδικημένο
Καὶ σιγολέει:—Συχᾷρεμένος νᾶνε!

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσεν ἀκόμα
Καὶ τάλωτο κορμί τὸ κολασμένο,
Στάχτη, καπνός, σαριάστηκε στὸ χῶμα.

1899

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΦΕΥΓΕΙ!

Κάτω στὸ πηγάδι, πῦνε στῆ ριζοβουριά,
κάθε πρωὶ καὶ βράδυ ἀκούγονται γέλοια καὶ φωνές
ποῦ σὰν τόνοι ἀπὸ θεῖα ὄργανα γλυκαίνουν
τὴν πιὸ ἄγρια ψυχὴ, γαμίζου ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ
τὸν πιὸ ψυχρὸ ἄνθρωπο, καὶ χαρίζου τὴ χαρὰ
στὴν πιὸ θλιμμένη ψυχὴ.

Τὰκ-τούκ κτυποῦν εἰς αἰγγες κάτω στὸ πηγάδι
καὶ μᾶζι μὲ τάνεβασμα τοῦ σκονιοῦ,
ἀκούει ὁ διαβάτης κάπου κάπου καὶ ἀπὸ ἓνα τραγοῦδι
δειλὸ δειλὸ, ἀπὸ κανένα κοριτσιότικο στόμα.

Ἐκεῖνη ὅμως τὴ βραδιὰ ἡσυχία ἀσυνήθιστη
ἐβασίλευε τὰ πρόσωπα τῶν κοριτσιῶν ἦταν
συμμεζεμένα σὰν συννεφιασμένους οὐρανός, καὶ συχνὰ
συχνὰ ἔπεφτε καὶ ἀπὸ ἓνα δάκρυο πικρὸ ἀπὸ τὰ
βλέφαρά τους.

— Φεύγει. . . . .

Αὕτῃ ἡ λέξις ἐβγαίνε ἀπὸ τὸ στόμα τῆς συντροφιάς
ποῦ ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ δὲν ἐχωρίστηκαν οὐτε μίᾳ ὥρα.

Στῆ φοβερὴ αὕτῃ λέξι, ἄλλη ἀπὸ τὸ στόμα
τῆς ταξιδιάρισσας ἀπαντοῦσε:

— Θὰ φύγω!

Καὶ πάλι σιωπὴ μεγάλη ἐβασίλευε.

✽

Σὰν πέρδικες ποῦ λυπημένες ἀφήνουν τὸν τόπο
ποῦ χάσανε, ἀπὸ τὴν τουφεκιὰ τοῦ κυνηγοῦ, τὸ

σύντροφό τους, ἔτσι καὶ οἱ γειτονοπούλες ὄλες,
χωρὶς χαρὲς καὶ γέλοια ἐσήκωσαν τὶς στάμνες
των καὶ σεβᾶρες σὰν γερόντισσες ἐπῆραν τὸν ἀνήφορο.
Τὶ συλλογιόυνται τάχα;

Ἀπὸ μικρὰ παιδάκια μᾶζι, φιλιωμένες, ἔζησαν
πάντοτε χαρούμενες τὰ πρῶτα χρόνια τους καὶ
τώρα ποῦ θέλει ἢ μίᾳ τὴν ἄλλη γιὰ νὰ ἔξομολογηθῶν
τὰ πρῶτα μυστικὰ τῆς νιότης τους, βλέπουσιν
πῶς τὸ σκληρὸ ὄρεπᾶνι τῆς ἀνάγκης ἀρπάζει
μιά μιά καὶ τὶς πετᾷ σὲ ξένες χῶρες, μακριὰ
ἀπὸ τὴν φιλόστοργη μητέρα τὴν ἀγκάλη.

Ἡ σκληρὴ λέξι, φεύγει, τίς κάνει ν' ἀνατριχιάζουν. . . . .

✽

Ἐσήκωσε καὶ ἡ ταξιδιάρισσα τὴ στάμνα τῆς
καὶ ἔριξε μίᾳ ματιὰ βουρκαωμένη, περίλυπη,
ἐκφραστικὴ, στὸ πηγάδι στὸν τόπο ποῦ πέρασε
τίς πιὸ εὐτυχημένες στιγμὲς τῆς ἀνέφελης ὡς
τώρα ζωῆς τῆς.

✽

Ἐν ᾧ ἀνεβᾶνουν προσπαθοῦν νᾶχουν τὴν
Ἀννιώ κοντὰ τους γιὰ νὰ τὴν βλέπουσιν ἴσως καὶ
τὴ χαρτάσουν.

Ἐφτάσανε στὸ κοῦμπημα, οἱ στάμνες τους ὅπως
πάντοτε παρατάχθησαν στῆ γραμμὴ, ἀλλὰ τὰ
κορίτσια περίλυπα ἐκάτσανε νὰ ξεκουραστοῦνε.

— Μὰ γιατί δὲ μιλοῦμε ἀπόψε; λέει μίᾳ
ἀπὸ τὴ συντροφιά.

— Αὐριο φεύγει ἡ Ἀννιώ μας!

Κι' ἀμέσως ὄλες περίλυπες, ἐκατέβασαν τὰ
μάτια τους.

✽

Σκληρὴ ἀνάγκη, παίρνεις τὰθῶα πλάσματα,
ἀπὸ σπιτικὴ ἀγκυλιά, καὶ τὰ πετᾷς μακριὰ σὲ
ξένες χῶρες, μέσα σὲ ἄγνωστο κόσμον, γιὰ νὰ
ζήσουν χωρίζεις τὴ μάμνα ἀπ' τὸ παιδί γιὰ τὸ
ψωμί καὶ μόνον.

✽

Μὲ βῆμα σιγανὸ σὰν νὰ συνώδευαν κανένα
λεῖψανον, ἐπῆραν τὸν ἐπίλοιπο ὄρομον, ὅσο ποῦ
φτάσανε στὸ χῶρισμα.

— Καληνύκτα, κορίτσια.

— Καληνύκτα, Ἀννιώ.

Κι' ἐξεκίνησαν ὕστερα γιὰ τὰ σπίτια τους,
ἐνῶ μίᾳ ἀπὸ τὴ συντροφιά τους εἶπε λυπητερὰ:

— Αὐριο τὸ βράδυ, ποῦ θᾶνε ἡ Ἀννιώ μας; . . .

✽

Ὅλοι οἱ νιοὶ καὶ οἱ γέροι τοῦ χωριοῦ, οἱ νιὲς
καὶ οἱ γερόντισσες τῆς γειτονιάς εἶνε μαζεμένοι
στὸ φτωχικὸ μὰ κάτασπρο σπιτάκι τῆς γρηᾶς
Μαριῶς, ποῦ φεύγει ἡ κόρη τῆς γιὰ τὴν ξενιτεία.
Ἐκεῖ στίβαγμένοι οἱ γειτόνοι μιλοῦν ὄλοι
μᾶζι καὶ σὰν ἀπὸ ἓνα στόμα ἀκούγεται τὸνομα
τῆς Μαριῶς.

Ένα παλληκάρι, χωμένο μέσα σε μία γωνιά, κοιτάζει την Άννιό και, σε να μιλή μοναχό του, λέει :

— Θα φύγη ή Άννιό το βράδυ· δε θα βλέπουμε πια το όρσορό της πρόσωπο, ούτε θα μάς δίνη πια τη χρυσή της Καλημέρα κάθε πρωί που θα πηγαίνουμε στο μεροκάματο, δε θ' ακούμε πια το Καλησπέρισμά της· το φτωχικό της σπίτι θα κλειστή και ή γρηά μάνα της θλιμμένη πάντοτε θα συλλογεται την ξενιτεμένη της, μέρα και νύκτα.

✽

Η ώρα του χωρισμού έφτασε.

Οι γειτόνοι συνεπαίρνουν την ταξιδιάρισσα ως την αλύπορτα και οι γειτόνισσες παρηγορούν την άπαρηγόρητη μάνα.

Ένα σφιχτό άγκάλιασμα κ' ένα φιλι συντροφιασμένο με πύρινα δάκρυα . . . .

Και τίποτα περισσότερο.

Είπε του άποχωρισμού ή φριχτή σφραγίδα, είχε ή εικόνα που δεν μπορεί κανείς να την παράσση, είχε ή ζουγραφιά που μένει πάντοτε στη φαντασία εκείνου που έτυχε καμμιά φορά να την άντικρύση.

Δίνει το χέρι της ή Άννιό σ' όλες της φιλενάδες της και, καθάλλα στο ζώο :

— Έχετε γεια, φωνάζει, με μασημένα λόγια.

— Άμε στο καλό και στην καλή την ώρα!

✽

Οι γερόντισσες μαζεμένες κάθε βράδυ στο σπίτι της Κυράς Μαριώς, τη συντροφεύουν όσο που ν' άποξεγάση τον άποχωρισμό.

Οι νιές κλείνονται νωρίς νωρίς στα σπίτια τους, σαν να φοβούνται μήπως περάση και τις ξεχωρήση από τη γλυκειά τους μάνα της ξενιτειάς το μαύρο φάντασμα.

Κάθε πρωί και βράδυ την ώρα που άνεσύρουν τα κορίτσια νερό, εκεί που γελούν και χωρατεύουν άναμεταξύ τους, άξαφνα κόβεται το γέλιο τους και με φωνή θλιμμένη λένε :

— Τι να κάνη αυτήν την ώρα ή Άννιό.

Έκ Πειραιώς

ΑΓΓΕΛΟΣ Α. ΚΟΣΜΗΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Φαίνεται ότι ο μικρός βασιλεύς της Ισπανίας Άλφόνσος ΙΓ' δεν όμοιάζει προς τους μελαγχολικούς προγόνους του, τούναντιόν δε έχει πολύ ζωηρόν και εύθυμον χαρακτήρα.

Εσχάτως άνεγίνωσκε μεθ' ένδς των καθηγητών του εις βιβλίον την έξης φράσιν: «Είχε τους ευγενείς τρόπους και την χαριτωμένην γλώσσαν, την όποιαν έχουν αι πριγκίπισσαι».

Ο μικρός βασιλεύς ένκοτοστάθη συλλογισμένος και έπειτα ήρώτησε τον καθηγητήν :

— Ποίος τó έγραψεν αυτό;

Και έπειδή ή καθηγητής έφάνη άπορών, ή Άλφόνσος έπρόσθεσεν :

— Εκείνος που έγραψε τó βιβλίον δεν έπηγε ποτέ εις παλάτι. Κοιτάξτε τας δύο αυτάς πριγκίπισσας, παρακαλώ!

Και διά του δακτύλου έδειξε τας δύο αδελφάς του, έκ των όποιων ή μία σχεδόν είχεν άποκοιμηθή έπάνω εις την τράπεζαν και ή άλλη καταστενοχωρημένη έτριβε τά μάτια, διότι δεν ήμπορούσε να λύση έν πρόβλημα.

Ο μικρός μεγαλειότατος έτράδηξε την μίαν από τά μαλλιά και έκτύπησε την άλλην, του άπήνησαν δε και αι δύο με χειρονομίας άναλόγους και φωνάς.

Και ή Άλφόνσος έγύρισε προς τον καθηγητήν και είπεν ειρωνικώς τονίζων την φράσιν του βιβλίου :

— Όρίστε λοιπόν οι ευγενείς τρόποι και ή χαριτωμένη γλώσσα που έχουν αι πριγκίπισσαι.

Και ήρχισε να γελά με άκράτητον εύθυμίαν.

ΥΓΙΕΙΝΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ο ΧΟΡΟΣ

Ημπορεί όλος ο κόσμος να χορεύη; Να χορεύη μέτρια ή άσχημα μάλιστα, να χορεύη καλά, όχι· ο χορός είναι τέχνη και έχει ανάγκην διδασκαλίας. Εύκολώτερον δε διδάσκειται ή χορευτής ή ή χορεύτρια, όταν τύχη να έχη φυσικήν κλίσιν προς τον χορόν, συντείνει δε συγχρόνως και ή σωματική κατασκευή.

Άλλ' ήμάς δεν ένδιαφέρει ένταύθα ή χορός από καλαιοθητικής άπόψεως, άλλ' από υγιεινής μόνον. Είναι δε άναμφισήτητον ότι καλά ή κακά πώς άνθρώπος άρτιος τó σωμα δύναται να χορεύη.

Ός υγιεινή λοιπόν άσκησις ή χορός, όπως έννοούσιν αυτόν σήμερα οι κάτοικοι των πόλεων, δεν δύναται να θεωρηθή. Τούναντιόν μάλιστα αντίκειται προς πάντας τους υγιεινούς κανόνας.

Διά να είναι υγιεινή άσκησις ή χορός, έπρεπε να γίνεται έν υπαίθρῳ την ήμέραν πρό του έσπερινού γεύματος. Αντί τούτου τί πράττουν; Κλείονται καλά έντός στενοχώρων αίθουσών ή δωματίων, πολύ φωτισμένω, πολύ θερμών, δέκα φορές περισσότεροι του πρέποντος, συνθωούμενοι και λιποθυμούντες έξ άσφυξίας.

Αί θερμάστραι, τά φωτα, ή άναπνοή των χορευτών, όλα ταύτα άπορροφώσι τó όλίγον όξυγόνον του άέρος και καθιστώσι τας συναθροίσεις ταύτας κατ' έξοχήν βλαβεράς εις την υγείαν.

Άς προστεθή ακόμη ότι χορεύουσι συνήθως την νύκτα, ήτοι καθ' ήν ώραν τó σωμα πρέπει ν' άνακαυθή, και παρατείνουσι μάλιστα μέχρι της πρώϊας τον χορόν τελείως έξαντλούμενοι· ότι οι χορευταί φέρουσι στενά ένδύματα συσφιγγοντα τó σωμα και έξέρχονται έκ της χορευτικής αίθούσης εις τους ψυχρούς διαδρόμους και εις τους υγρούς δρόμους καθίδροι!

Αί τοιαύται χοροσπερίδες, όπως τας όνομάζουσι σήμερα, καταδικάζονται όμοφώνως υπό πάντων των υγεινολόγων και θεωρούνται όχι μόνον ως πρόξεννοι πολλών όξυτάτων νοσημάτων αλλά και ως παράγοντες των νευρασθενειών, έξ ών πάσχουσι σήμερα οι πλείστοι των εις τας πόλεις έγκατεστημένων και παραδιδόμενων εις την άνεμοζάλην του κοινωνικού βίου.

Όύτω και ή χορός, όπως και τόσα άλλα πράγματα, έστρεβλώθη και παρεμορφώθη διά μέσου των αίωνων, κατέστη δε υπό του νεωτέρου πολιτισμού, πών άλλο ή άσκησις υγιεινή, όπως ένδουσι αυτόν οι άρχαίοι, όπως έννοούσιν αυτόν και σήμερα έτι οι άγρόται.

Άλλά και οι χοροί των πόλεων δύναται όπως-δήποτε να καταστώσιν υγιεινότεροι, εάν προσεγγίωσι προς τους άγροτικούς χορούς, ήτοι εάν γίνωνται την ήμέραν και έν υπαίθρῳ, ή εις ύπόστεγα καλώς αεριζόμενα, συγχρόνως δ' έν τοιούτω μέτρῳ, ώστε να μη περιφρέεται υπό ιδρώτος και άσθμαίνη και καταπίτη κατάκοπος πώς χορευτής.

Άλλ' έφ' όσον κυριαρχεί ή κοινή συνήθεια, άντι της υγιεινής μερίμνης, τοιαύτη μεταβολή ριζική, τοιαύτη επανάστασις κοινωνική δεν δύναται να γείνη, και ή χορός θα έξακούουθη να είναι όχι πλέον υγιεινή άσκησις, αλλά και όλεθρία καταπόνησις του σώματος και της ψυχής.

Ω

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

Ο Διάδοχος και ή καρραγωγεία.

Η « Άκρόπολις » της 9 Νοεμβρίου έδημοσίευσε τά εξής :

Όσοι διήρχοντο χθές την ένδεκάτην πρωϊνήν ώραν έξωθεν του άνακτόρου του Διαδόχου παρέστησαν μάρτυρες σκηνης όλης άπροσδοκήτου.

Έξωθεν του άνακτόρου έν κάρρον έξ Άμαρουσίου προερχόμενον και κατάφορτον με στάμνας πλήρεις ύδατος, έδυθίσθη έντός λάκκου και οι τροχοί του συσφιγγθέντες δεν ήτο δυνατόν να έξαχθώσιν εκειθεν. Δύο έργατικοί άνδρες προσέδραμον να δώσουν χείρα βοηθείας, άλλ' ήτο άδύνατον να κινηθή τó δίτροχον άμάξι, ή δε ίππος άνηλεώς δερούμενος μάτην ήγωνίζετο να κινηθή.

Τό ξυλονόπημα κατά του άτυχοϋς ύποζυγίου έπήρξατο ραγδαίον, άρκετόν δε πλήθος κόσμου παρηκολούθει τó θέαμα του δερούμενου ζώου και την εργασία των δύο έργατών όπως έξαγάγωσι τó κάρρον εκειθεν.

Άόρατος άλλ' ουχί και άσυγκίνητος θεατής του γεγονότος παρίστατο από του βάθους του κηπαρίου του ή Διαδόχος Κωνσταντίνος. Όταν είδεν ότι τó ζών ένδέρετο πάντοτε, έξήλθε σπεύδων εις την όδον και εκραύγασε πλήρης όργης προς τον καρραγωγέα :

— Ντροπή σου να δέρνης έτσι τó δυστυχισμένο τó ζών. . . Τι σου έφταιξεν αυτό;

Ο καρραγωγείας, οι δύο έργαταί και ή συγκεντρωθείς κόσμος έκπληκτοι επί τη έμφανίσει του Διαδόχου υπεχώρησαν εύλαδώς ψιθυρίζοντες :

— Ο Διάδοχος! Ο Διάδοχος!

Τότε ή Διαδόχος Κωνσταντίνος χωρίς να προσθήση άλλην λέξιν, άπεμάκρυνε διά κινήσεως της χειρός τους γύρω ίσταμένους και έπλησίασε προς τó κάρρον. Έκυψεν, ήρπασε μόνος τον ένα τροχόν δι' άμφοτέρων των χειρών, άπέσπασεν αυτόν άνευ όυδεμιιάς άλλης βοηθείας από τον λάκκον και ένθαρρύνων ταυτοχρόνως διά της φωνής τον ίππον τον ήνάγκασε να κινηθή. Μετά έν δευτερόλεπτον τó κάρρον ήτο έλεύθερον.

Οι παριστάμενοι έν ένθουσιασμῳ έξητωκραύγασαν ύπερ του Διαδόχου, όστις ήρμος και μειδιών εισήλθεν εις τον κήπον, άφου στρεφόμενος και πάλιν προς τον καρραγωγέα είπε :

— Να μάθετε να μη κτυπάτε τά ζώα.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Έκ μελετήματος περί των πρώτων εκδοθεισών ελληνικών έφημερίδων δημοσιευθέντος υπό του κ. Ν. Σπανδωνή έραυζόμεθα τά εξής άληθώς ένδιαφέροντα περί των έν τη κυρίως Έλλάδι παλαιωτάτων δημοσιογραφικών φύλλων.

✽

Όρισμένως ή πρώτη έν Έλλάδι εκδοθείσα έφημερίς υπήρξεν ή έν Γαλαξειδίω χειρόγραφος, ήτις παρά των κάπως άνεπτυγμένων Γαλαξειδιωτών είχεν άποκληθή ψευτο-έφημερίδα διά τας έν αυτή τερατολογίας και τά άνυπόφορα ψεύδη.

Ο σοφός και άκάματος μεσαιωνολόγος μας κ. Κ. Σάθας, έχων εις χείρας του ένα αριθμόν της χειρογράφου ταύτης έφημερίδος, έδημοσίευσε πρό έτών τó έξής άπόσπασμα :

Γαλαξειδί, 27 Μάρτη 1821.

Σήμερα μάς ήσαν είδησες από σημαντικά προσώπα της Πόλης και του Μορέως και μάς λένε τó πως οι Ρούσοι έπέρασαν τά Μπαλκάνια και τραβάνε ντρίτα στη Μπόλη. Τó στράτευμα θα είναι 200 χιλιάδες της στερεής και έκαστό του πελάγου (Νο 300,000). Η άρμάτα 8 βατσάλα, τριπόντιδες και φοιγάδες 24 (Νο 32). Οι Τούρκοι τραβώνται στην πέρα πάντα.

Πέντε ρούσσικα καράβια έξεπαρκαύσαν άσκέρι στην Μάνη και Νηόκαστρο, και τραβίζαν ντρίτα τó κόρφο της Πάτρας για να βγάνουν τó άλλο άσκέρι, τó τσιμπιχανέ και έκαστό χιλιάδες φλωριά (Νο 100,000) πεσκέσι της Ρουσίας στους Ρωμαίους των άρμάτων.

Οι Μωραίταις πήραν την Τριπολιτσά και οι Μανιάτες την Καλαμάτα.

Άύριο μάς έρχεται ή άργοντας καπετάν Άνδρέας Λόντος με χιλίους πεντακόσιους Βαστιτζάνους και έλπίζομε να εύρη ούλη τη Ρούμελη στ' άρματα.

Την ώρα που γράφομε μάς ήρθε γραφή από τον πλότη των ρουσσικών καραβιών Μαυροθαλασσίτη πως ή άρμάτα άραξε στον Πάπα.

Άκόμη μάς λέγει τó πως και ή Φραντζα θέλει τó Ρωμέικο.

Η βάροια μας είναι τά καράβια στον κόρφο μας. Καλώς να μάς έρθουνε.

Ἡ πρώτη ὁμως ἔντυπος ἔφημερίς εἶνε καὶ ἡ ἐν τῷ πρώτῳ ἐν Ἑλλάδι συσταθέντι τυπογραφίῳ, ἐν Καλάμαϊς, ἐκδοθεῖσα «Ἑλληνική Σάλπιγξ».

Ἰδοὺ πῶς περιγράφει αὐτὴν ὁ Παῦλος Λάμπρος:

Κατὰ τὴν ἐπελευθέρωσιν καταστροφὴν τῶν Κυδωνίων τῆς 3 Ἰουνίου 1821 συγκαταστράφη καὶ τὸ ἐκεῖ τυπογραφεῖον, ὃ δὲ διευθυντὴς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος Τόμπρας διεσώθη εἰς Ψαρά, ὅπου εὗρε καὶ τὸν ἐργάτην τοῦ τυπογραφείου Νικολαΐδην.

Τῆς 8 Ἰουνίου 1821 ἀφίκετο εἰς Ὑδραν ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, ὅστις διεκοίνωσε πρὸς τὸν ναύαρχον Ἰακωβᾶκην Τομπάζην, ὅτι σὺν τοῖς ἄλλοις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τυπογραφεῖον. Πρώτα δὲ αὐτὸν ἀνῆτο δυνατόν νὰ εὐρεθῆ τις εἰδήμων τῆς τέχνης, εἰς ὃν ν' ἀναθέσθαι τὴν διεύθυνσιν, ὃ δὲ Τομπάζης εἰσέωρων ὅτι ὁ Τόμπρας εὕρισκετο εἰς Ψαρά ἀπέστειλε πλοῖον καὶ παρέλαβεν αὐτὸν μετὰ τοῦ βοηθοῦ του. Ἀφίγη δὲ ὁ Τόμπρας εἰς Ὑδραν καὶ εἶτα μετέβη εἰς Καλάμαϊς καὶ συνέστησεν ἐν τῇ πόλει αὐτῇ ἐντός τινος τζαμίου τὸ τυπογραφεῖον, ὅπερ ὠνομάσθη Ἐθνικόν. Ἐν αὐτῷ δὲ μετετυπώθησαν τῆς 30 Ἰουλίου οἱ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου πρότερον ἐν Ἰατίῳ ἐκδοθέντες Στρατιωτικοὶ νόμοι. Ἐν τῷ τυπογραφίῳ τούτῳ, τῷ πρώτῳ συσταθέντι ἐν τῇ ἐλευθερᾷ Ἑλλάδι, ἐτυπῶντο αἱ προκηρύξεις καὶ τὰ διάφορα ἔγγραφα τῆς διοικήσεως, ἐν αὐτῷ δὲ ἐξετυπώθησαν καὶ ἐν ἡ δύο φύλλα τῆς πρώτης ἐντύπου ἑλληνικῆς ἔφημερίδος «Σάλπιγξ Ἑλληνική», τῆς ὑπὸ Θεοκλήτου Φαρμακίδου συντασσομένης. Διεκόπη δὲ ἡ ἐκδοσις τῆς ἔφημερίδος, διότι ὁ Φαρμακίδης δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὸ δεσποτικὸν μέτρον τῆς προεξετάσεως, εἰς ὃ ἤθελε νὰ τὸν ὑποβάλλῃ ὁ Ὑψηλάντης. Τὸ πρῶτον φύλλον τῆς ἔφημερίδος ταύτης σώζεται εὐτυχῶς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς, εἶνε δὲ μικροῦ σχήματος 4ου. Ἡ πρώτη σελὶς εἶνε ἐκτυπωμένη, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς προμετωπίων βιβλίου, φέρει δὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Σάλπιγξ Ἑλληνική». Περίοδος Α'. Ἐν Καλάμαϊς εἶται α' τῆς ἐλευθερίας αἰσά. Ἐν τῇ ὀπισθεν τῆς προμετωπίδος σελίδι ἄρχεται ἡ ἔφημερίς, ἥτις ἐν κεφαλίδι ἔχει τετραγώνον ἐπιμήκη ζυλογραφίαν, ἐν ἣ παρίσταται ἄγγελος ἐπὶ νεφελῶν ἱστάμενος καὶ σαλπίζων, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν «Σάλπιγξ Ἑλληνική». Ἔτος α', Αὐγούστου 1.

✱

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος ἐξεδόθησαν ἐν ὄλῳ ἔφημερίδες:

α'. Ἡ ἄνω ρηθεῖσα χειρόγραφος τοῦ Γαλαξειδίου 1821.

β'. Ἐπίσης χειρόγραφος, ὀνομαζομένη «Ἐφημερίς Αἰτωλική» καὶ βραχυτάτης διαρκείας, 1821.

γ'. Ἡ «Ἑλληνική Σάλπιγξ», ἐν Καλάμαϊς, 1821. (2 φύλλα).

δ'. «Ἑλληνικὰ Χρονικά» ἐν Μεσολογίῳ, ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Μάγερ, 1823.

ε'. Ὁ «Φίλος τοῦ Νόμου» ἡ ἡ «Ἐφημερίς τῆς διοικήσεως καὶ τῆς Ὑδρας», ὑπὸ Ἰωσήφ Κιάππε, ἐν Ὑδρᾷ, 1824.

ς'. «Ἐφημερίς τῶν Ἀθηνῶν», ὑπὸ Γ. Ψύλλα, 1824.

ζ'. «Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος», ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ κόμητος Γάμπη, ἐν Μεσολογίῳ, 1824.

Ἡ ἔφημερίς αὐτὴ ἐξεδίδετο ἀγγλιστί, γαλλιστί, ἰταλιστί καὶ γερμανιστί.

η'. «Ἡ Γενική Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος», ἐν Ναυπλίῳ 1825. Ἀνήκεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δι-

ηθύνετο ὑπὸ τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου καὶ σκοπὸν εἶχεν εἶνα δημοσιεύῃ τὰ πρακτικὰ τῆς διοικήσεως καὶ κοινοποιῇ ἐν τάχει τὰς εἰδήσεις, ὅσαι μάλιστα ἀποδλέπουσι τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ.»

Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τῆς ἐξεδόθη τὴν 7 Ὀκτωβρίου.

θ'. «Ἀνεξάρτητος Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος».

Ἡ ἔφημερίς αὐτὴ ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Ὑδρᾷ, εἶτα δὲ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1827 μετεφέρθη εἰς Ἀγιναν.

✱

Αἱ πρῶται ἔφημερίδες μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

α'. Ἡ «Ἡὼς» ἐν Ναυπλίῳ, ὑπὸ Ἐμμ. Ἀντωνιάδου 1830.

β'. Ὁ «Ἀπόλλων» 1831. Τὸ πρῶτον ἐν Ναυπλίῳ, εἶτα δ' ἐν Ὑδρᾷ.

γ'. Ἡ «Ἀθηνᾶ» ὑπὸ Ἐμμ. Ἀντωνιάδου, ἐν Ναυπλίῳ 1832.

δ'. «Ἑλληνικὸς Καθρέπτης» ἐν Ναυπλίῳ ὑπὸ Ἀνδρέου Παπαδοπούλου Βρετοῦ.

ε'. «Ἑλληνικὴ Μέλισσα» ἐν Ὑδρᾷ 1832.

ς'. Ἡ «Ἐθνική» ἐν Αἰγίνῃ 1832.

ζ'. «Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως» ἐν Ναυπλίῳ 1832.

η'. Ὁ «Χρόνος» ὑπὸ Γ. Φιλήμονος ἐν Ναυπλίῳ 1833.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἡ ὑγεία τῶν μελλονίμων.

Εἰς τὴν Πολιτείαν Δακῆτος τῆς Ἀμερικῆς ἐψηφίσθη νόμος, διὰ τοῦ ὁποῦ πᾶς μελλόνυμος ὀφείλει νὰ προσέλθῃ πρὸς ἐξετάσιν ἐνώπιον ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως λάθῃ ἀδειαν γάμου. Εἰς τὴν ἐξετάσιν ταύτην ὑποβάλλονται καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες, λαμβάνουσι δὲ πιστοποιητικὸν ὑγείας, τὸ ὅποσον προσάγουσιν εἰς τὴν δημοκρατίαν πρὸς τέλος τοῦ γάμου. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐλήφθη ὅπως περιορισθῆ ἢ διὰ τοῦ γάμου δημιουργία ὀλοκλήρων γενεῶν δυστυχῶν, καταγομένων ἐκ γενεῶν ἀλκοολικῶν, φθισικῶν, ὑστερικῶν καὶ ἄλλων, προωρισμένων μάλλον διὰ τὰ νοσοκομεῖα ἢ διὰ τὴν οἰκογενειακὴν ἐστίαν.

Γέρον φυτοφάγος.

Εἰς τὸ συνέδριον τῶν φυτοφάγων, τὸ ὅποσον συνηλθεν ἐσχάτως ἐν Λονδίῳ, παρουσιάσθη γέρων μεγαλόσωμος καὶ ἀνικαιότατος, ὅστις ἐβεβαίωσε δι' ὅρκου ὅτι εἶνε 75 ἐτῶν καὶ ὅτι ἀπὸ 65 ἐτῶν ἀκολουθεῖ τὴν διαίταν τῶν φυτοφάγων, οὐδέποτε δ' ἐγγνώρισεν τί θὰ εἴπῃ ἀσθένεια.

Τὸ καθημερινόν του στερεότυπον φαγητὸν εἶνε: Τὸ πρῶγευμα: Ἄλευρον ἐκ βρόμης. Γάλα.

Δύο γεώμηλα. Ὅσπρια ἀπὸ τὴν περασμένην ἡμέραν.

Τὸ γεῦμα: Δύο εἶδη ὀσπρίων. Πλακούντιον ἀπὸ ὄρζιον. Ὀπωρικά. Ἄρτος.

Εἰς τὸ μεταξὺ τρώγει ἄρτον καὶ τυρὸν καὶ πίνει τέτον.

Οὔτε οἶνον, οὔτε ἄλλο ποτὸν οἰονδήποτε.

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΡΙΘ. 22 — 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1899

Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

ΥΠΟ

ΛΕΩΝ. ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗ

Β'

Ἡ Δημοκρατία τοῦ Τρανσβαάλ. — Ἡ ἔνεκα τοῦ χρυσοῦ πρόοδος. — Ἡ διοίκησις τοῦ Τρανσβαάλ. — Ἡ Βεκοῦνα. — Ἡ χώρα τοῦ Χάμα. — Ροδεσία. — Ὁ ἀθροικανὸς σιδηρόδρομος τοῦ μέλλοντος.

Εἰς τὴν Δημοκρατίαν τῆς Ὀράνζης, ἡ κυρία ἐνασχόλησις εἶναι ἡ κτηνοτροφία, μάλιστα δὲ τῶν προβάτων, ὅθεν ποσὰ μεγάλα μαλλίων παράγονται, καὶ δέρματα καὶ πτερὰ στρουθοκαμήλων. Εἰς τινὰ μέρη εὕρισκονται ἀδάμαντες καὶ πολύτιμα μέταλλα εἰς μικρὸν ποσόν, ἀνθρακωρυχεῖα δὲ πλούσια εἰς πολλὰ μέρη. Ἡ Κυβέρνησις συνίσταται ἐξ ἐνὸς Προέδρου καὶ νομοθετικοῦ σώματος ἐκλεγομένου ὑπὸ τῶν Μπούρς μόνων. Οἱ Ὀλλανδοὶ καθυστεροῦσι πολὺ τῶν Ἀγγλων ὡς πρὸς τὸ ἐπιχειρηματικὸν καὶ προοδευτικὸν πνεῦμα, διὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦτο δὲν εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον· μεθ' ὅλα ταῦτα ἐπικρατεῖ σχετικὴ ἀσφάλεια καὶ εὐτυχία, διότι ἡ χώρα παράγει, τὸ δὲ κλίμα εἶναι εὐκραέστατον. Ἡ ἀξία τῶν ἐμπορευμάτων καὶ μετάλλων εἶναι περίπου 2 1/2 ἑκατομμυρίων λιρῶν· οἱ σιδηρόδρομοι κερδίζουν ἀρκετὰ ἐκ τῆς διαμετακομίσεως τῶν προϊόντων τῶν ἐσωτερικῶν ἐπικρατειῶν, ἅτινα μεταφέρονται πρὸς φέρτωσιν εἰς τὸν λιμένα Ἐλισαβετ. Ὁμογενεῖς παρεπίδημοι ὀλίγιστοι.

*

Ὁ ποταμὸς Βαάλ χωρίζει τὴν Δημοκρατίαν τῆς Ὀράγγης ἀπὸ τὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, ἥτις εἶναι γνωστοτέρα ὑπὸ τὸ ὄνομα Τρανσβαάλ (=πέραν τοῦ Βαάλ). Ἡ ἐπικράτεια αὐτὴ εἶναι, καὶ ὑπόσχεται νὰ γείνη μίξ τῶν σημαντικωτέρων χωρῶν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς διὰ τὸν πλοῦτον τῶν

χρυσωρυχείων τῆς, ἅτινα τὴν σήμερον παράγουσι χρυσὸν ἀξίας δεκαπέντε ἑκατομμ. (15,000,000) λιρ. κατ' ἔτος, καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα ἐντός ὀλίγων ἐτῶν τὸ ποσὸν τῆς παραγωγῆς θὰ φθάσῃ 20,000,000 λιρῶν. Κατὰ τὰς ἐρεῦνας τῶν γεωλόγων ὅλον τὸ ἔδαφος τοῦ Τρανσβαάλ ἔχει χρυσὸν καὶ ἐν ὅλῃ ἡ ἔκτασις ἐκμεταλλευθῆ καὶ ἐξ ἐκάστου τόνου χώματος παραχθῆ 1/2 οὔγκια (4 1/2 δράμια) χρυσοῦ, ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς χρυσὸς ἀξίας 1,300,000,000 λιρῶν, ὅστε καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα τὸ Τρανσβαάλ θὰ γείνη τὸ πραγματικὸν Ἑλδοράδον τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1897 ἡ ἀξία τῶν χρωγράφων τῶν ἀξίων καὶ μετοχῶν χρυσωρυχείων τῶν ἐγγραφέντων ἐπισήμως εἰς τὸ χρηματιστήριον τῆς Ἰωαννουπόλεως ἀνήρχοντο εἰς 350,000,000 λιρῶν.

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἡ χώρα αὕτη ἦτο σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, καὶ κατακεῖτο μόνον ἀπὸ ἰθαγενεῖς Κάφρους καὶ Ὀττεντότους, οἵτινες ἔζων ἐν τρώγλαις καὶ εἰς ἀκατάπαυστον ἀλληλοσφαγὴν εὕρισκοντο. Κατὰ τὸ 1838 πολλοὶ τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν τῆς Βυέλπιδος Ἀκρας Μπούρς δυσηρεστημένοι κατὰ τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, κυρίως διὰ τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας τῶν μαύρων ἔφυγον καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐσωτερικώτερον καὶ μετέβησαν εἰς μέρη ὅπου ἠδύναντο πατριαρχικῶς νὰ ζήσωσιν ὅπως ἀνεξάρτητοι.

Οἱ πλείστοι αὐτῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν μεταξὺ τῶν ποταμῶν Vaal καὶ Limpopo χώραν τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν Τρανσβαάλ, ὅπου κατέλαβον ὅσας ἤθελον γαίαις, ἅς τινες ἐκαλλιέργουν ἔχοντες πάντοτε παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὰ ὄπλα διὰ νὰ ἀποκρούωσι τὰς ἐφόδους τῶν ἰθαγενῶν· ἔνεκα τούτου οἱ Μπούρς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, διακρίνονται εἰς τὴν σκοπεύσλην καὶ τὸν χειρισμὸν τῶν ὄπλων, ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις μὴ θέλουσα νὰ προσ-

βάλη διὰ τῶν ὀπλῶν χριστιανούς Εὐρωπαίους καὶ ἀπεβλέπουσα μόνον εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας, ἀνεγνώρισε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν φυγάδων αὐτῶν Ὀλλανδῶν καὶ κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ 1852 ἀνεγνώρισε τὴν Δημοκρατίαν τοῦ Τρανσβάαλ ὑπὸ τὸ ἐπίσημον ὄνομα South Africa Republic. Κατ' ἀρχὰς ἡ νέα αὕτη Κυβέρνησις ἐβάδισεν ὀπωσοῦν καλῶς, ἀλλ' ἕνεκα ἀνταρσίας ἰθαγενῶν τινος ἀρχηγοῦ καὶ τῆς κακῆς διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας περιήλθεν εἰς χρεωκοπίαν καὶ ἡμειπισήμως προεκάλεσε τὴν ἐπέμβασιν τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου.

Τὴν 12 Ἀπριλίου 1877 ὁ Sir Theophilus Shepstone ἔχων ὑπ' αὐτὸν μόνον 25 ἀστυφύλακας κατήγγειλε τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ Τρανσβάαλ καὶ προσήρτησε τὴν χώραν εἰς τὴν Βρετανικὴν κτῆσιν τοῦ Ἀκρωτηρίου. Ἡ κυβερνητικὴ μεταβολὴ ἐπεκροτήθη παρὰ πάντων· οἱ Ἀγγλοὶ ἔλαβον τὴν κυβέρνησιν εἰς χεῖρας τῶν καὶ εἰς ὀλίγιστον διάστημα ἐτακτοποίησαν τὰ οἰκονομικά, καὶ καταπληκτικὴ πρόοδος καὶ ἀνάπτυξις ἐπηκολούθησε διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀγγλικοῦ συστήματος.

*

Ἐν τούτοις, ἀφοῦ οἱ Μπόερς διώρθωσαν τὰς ὑποθέσεις τῶν ἤρχισαν δυσανασχετοῦντες κατὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως καὶ κατὰ τὸ 1881 ἐπανεστάτησαν ζητοῦντες τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν. Ἡ φιλελεύθερος κυβέρνησις, ἧς προέστατο ὁ Γλάδστον, ἐθεώρησεν ἐναντίον τῶν ἀρχῶν τῆς νὰ καταβάλλῃ διὰ τῶν ὀπλῶν τοὺς Ὀλλανδοὺς χριστιανούς καὶ ἀφῆκεν αὐτοὺς ἐλευθέρους, μόνον ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου κατηργήθη καὶ ἡ δουλεία τῶν μαύρων καθὼς καὶ ἡ σωματεμπορία εἰς τὸ Κράτος τοῦ Τρανσβάαλ.

Τῷ 1884 ἐγένετο νέα συνθήκη, διερρυθμίθησαν δὲ τὰ ὄρια τῆς Δημοκρατίας, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἡ Ἀγγλία διατηρεῖ ἀντιπρόσωπον ἀρμοστήν ἕνεκα τῆς ἐπικυριαρχίας.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἦτο γνωστόν, ὅτι χρυσὸς ὑπῆρχεν εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν. Τῷ 1869 ἐργάται τινὲς ἐξ Αὐστραλίας καὶ Καλλιφορνίας ἀνεκάλυψαν χρυσὸν εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν· τὰ πρὸς ὅμως ἦσαν τόσον μικρά, ὥστε δὲν ἐπέ-

συρον προσοχὴν μεγάλην. Μετὰ τὸ 1885 ὅμως αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ πολυτίμου μεταλλείου ἦσαν τόσον σπουδαῖαι, ὥστε πολλοὶ χρυσοθῆραι ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης συνέρρευσαν εἰς τὸ Τρανσβάαλ.

Κατὰ τὸ 1889 ἡ Ἰωαννούπολις ἦτο ἀσημαντος πόλις μετ' ὀλίγας μόνον καλύβας ἐργατῶν. Σήμερον ἔχει κατοίκους 130,000 καὶ εἶναι μεγαλόπολις μετ' ἀμύλητον κτίρια, ἀμιλλωμένη πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς πρωτεύουσας. Ἡ καταπληκτικὴ αὕτη ἀνάπτυξις χρεωστεῖται εἰς τὰ πολλὰ πλησιόχωρα χρυσορυχεῖα, ἅτινα ἐντὸς 30 μιλίων περιφερείας παράγουσι χρυσὸν ἑνὸς ἑκατομμυρίου λιρῶν ἀξίας περίπου κατὰ μῆνα.

*

Οἱ κάτοικοι τοῦ Τρανσβάαλ ὑπολογίζονται τὴν σήμερον εἰς 600,000, ἐκ τούτων δὲ μόνον 200,000 εἰσὶ λευκοί· ἐξ ὧν ὀλλανδικῆς καταγωγῆς μόνον 70,000 καὶ 130,000 περίπου Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ διαφόρων ἄλλων ἐθνῶν, ἐν οἷς καὶ ὀλίγοι Ἕλληνες.

Ἡ Κυβέρνησις εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Μπόερς καὶ ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν δικαστηρίων ἡ Ὀλλανδική. Τὸ νόμισμα ὅμως εἶναι ἡ ἀγγλικὴ λίρα, σελλίνια καὶ ὀνιάρια. Τοῦ ἐμπορίου καθὼς καὶ τοῦ χρηματιστηρίου γλῶσσα εἶναι ἡ ἀγγλική.

Ἐνεκα τῆς πλειονότητος τῶν ξένων, οἵτινες εἶναι καὶ κεφαλαιοῦχοι τῶν μεταλλείων, οὗτοι ζητοῦσιν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ τοῖς παραχωρήσῃ ὅλα τὰ δικαιώματα τῆς ἰθαγενείας διὰ νὰ δύνανται νὰ συμμετάσχωσιν εἰς τὰ τῆς Κυβερνήσεως. Οἱ Μπόερς ἀνθίστανται φοβούμενοι ὅτι οἱ ξένοι (οὗς καλοῦν outlanders—ἐξωμερίτας) θὰ παραλάβωσιν τὴν Κυβέρνησιν. Ἐκ τούτου προέρχονται αἱ διαμάχαι, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὁ πλοῦσιος οὗτος τόπος δὲν ἀνεπτύχθη ἀκόμη ἀναλόγως τοῦ πλούτου του. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ Μπόερς καθυστεροῦν πολὺ ὡς πρὸς τὴν κυβερνητικὴν ἰκανότητα καὶ ὅλη των ἡ προσοχὴ καὶ μέριμνα εἶναι τινὶ τρόπῳ νὰ μὴ ἀπολέσωσιν τὰ ἀξιώματα. Ἀλλ' ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων εἶναι ἀκαταμάχητος καὶ ἐπὶ τέλους θὰ παραχωρήσωσιν εἰς τοὺς ξένους τὸ δικαίωμα τῆς ἰθαγενείας, ἄλλως θὰ προκαλέσωσιν ἐπαναστάσιν.

Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1895 ἡ εἰσβολὴ τοῦ Τζέιμσον μετὰ 800 περίπου ἀνδρῶν, κύ-

ριον σκοπὸν εἶχε νὰ βοηθήσῃ τοὺς ξένους ν' ἀπολαύσωσιν αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων, ἀλλ' ἀπέτυχε, διότι ἐπροβόθη τὸ σχέδιον καὶ οἱ Μπόερς ἀπέκρουσαν τὴν εἰσβολὴν, δι' ἧς ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας συνεχάρη τὸν Πρόεδρον καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν μεγάλης ἐν Ἀγγλίᾳ καταφορᾶς καὶ δυσαρεσκείας.

Ὁ Πρόεδρος Κρύγκερ καὶ τὸ Νομοθετικὸν σῶμα διαμένουσιν εἰς Πραιτωρίαν, ἧτις εἶναι μικρὰ πόλις ἀλλὰ ὠραία. Ἄλλη ἐπίσημος πόλις εἶναι τὸ Barberton ἐγγὺς πλουσιῶν μεταλλείων καθὼς καὶ παρὰ τὰ σύνορα τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων. Ὁ λιμὴν Lorenzo Margez εἶναι τὸ ἐπίνειον τοῦ Τρανσβάαλ. Σιδηρόδρομος συνδέει τὴν πρωτεύουσάν μετὰ τὰς ἄλλας πόλεις.

*

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Τρανσβάαλ καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς Εὐέλπιδος Ἀποικίας κεῖται ἡ νέα Βρετανικὴ ἀποικία British Bechuana-land. Τῷ 1885 ἀνεκηρύχθη ἀποικία τοῦ Στέμματος· ἔχει ἔκτασιν 45,000 τετραγωνικῶν μιλίων καὶ πληθυσμὸν μικρὸν, μάλισ 60,000 κατοίκων, ἐξ ὧν ὀλίγιστοι λευκοί. Ἐπειδὴ δὲ κέκτηται ὅλα τὰ προσόντα μελλούσης προόδου, διότι καὶ τὸ κλίμα εὐκρατον καὶ ἡ γῆ εὐφορος, ἡ Μήτηρ Πατρὶς ὀφείλει ετησίως ἄνω τῶν 120,000 λιρῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μέρους καὶ δὲν ἔχει εἰσοδήματα εἰμὴ 25—60,000 λιρῶν· ἀμφιβολία δὲν μένει ὅτι ἐν προσεχί μέρησι οἱ ἀριθμοὶ θ' ἀνατραπῶσιν καὶ ἡ χώρα αὕτη θὰ κατασταθῇ σπουδαῖος παράγων ἀποικίας.

Ἐχει ὅλα τὰ συστατικὰ καὶ πολύτιμα μέταλλα, ἅτινα σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἐξορυχθῶσιν. Μεγάλαι εὐκολίαι παραχωροῦνται εἰς τοὺς ἀποίκους ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ ἀκαταπίεστον γίνονται καὶ φροντίς καταβάλλεται ὅπως μετὰ περὶ ἑκατὸν ἐτῶν καὶ ἡ Bechuanaland γίνῃ μία τῶν εὐδαιμονεστέρων ἀποικιῶν. Αἱ κυριώτεραι πόλεις τὴν σήμερον εἰσὶ τὸ Μείρικινγκ καὶ τὸ Vinburg, πρό τινων ἐτῶν πόλιναι, νῦν δὲ πόλεις μετ' ὅλα τὰ συστατικὰ τῆς εὐεξίας.

Πρὸς βορρᾶν τῆς ἀποικίας ταύτης κεῖται ἀπείραντος ἔκτασις 120,000 τετραγωνικῶν μιλίων, ὀνομαζομένη Bechuana, ἧτις εἶναι ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν (British Protectorate) δὲν παρουσιάζει οὐδὲν ἀξιοσημείωτον, διότι εἶναι

ἀκόμη ἀνεκμετάλλευτος· ἔχει πολλὰς χρυσοφόρους γαίας, αἵτινες ἐλλείπει μέσων συγκοινωνίας δὲν ἀποφέρουσιν ἀκόμη τὰ ἐξόδα τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐργασίας. Τὸ κλίμα εὐκράεστατον καὶ μόνον ἕνεκα τῆς ξηρασίας κατὰ τὸ ἔαρ ὑποφέρουσιν ἀπὸ λειψυδρίας.

*

Ἐπι βορειότερον τῆς Βεκούνας ἀρχεῖται ἡ χώρα τοῦ Χάμα (Hamas Country). Ὁ Χάμας εἶναι χριστιανὸς ἰθαγενής, καλλιμόρφος, περικυκλούμενος πάντοτε ἀπὸ ἱεραποστόλους, ὅστις πρὸ 4 ἐτῶν μετέβη μετὰ τῶν υἱῶν του εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου ἔτυχε μεγάλων περιποιήσεων. Βλέπων τὴν καταπληκτικὴν πρόοδον τῆς Μητρὸς Πατρίδος, ὠμολόγησεν, ὅτι δὲν ἔχει ὅλα τὰ συστατικὰ διὰ νὰ ἀναπτύξῃ τὸν τόπον του ὅσον ἐπιθυμεῖ, ὅθεν παρεκάλεσε τὴν Κυβέρνησιν ν' ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους του, ἐπιφυλάξας μόνον δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του πλεονεκτήματα καὶ ἐπιχορηγίαν ὥστε νὰ ζῇ ἀξιοπρεπῶς· ἡ Κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν πρότασιν καὶ οὕτως ὁ πρόνομος οὗτος ἰθαγενῆ βασιλεῦς εἶναι εἰς τῶν εὐτυχεστέρων ἀρχηγῶν, διότι οἱ Ἀγγλοὶ πανταχοῦ, μάλιστα δὲ εἰς τὰς ἀποικίας, ἀρχὴν ἔχουσι τὴν ἀνάπτυξιν τῶν χωρῶν, ἅς τινες διοικοῦν καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν κατοίκων.

*

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Βεκούνας καὶ τῆς χώρας τοῦ Χάμα κεῖται ἡ Metabileland, κατ' ἄλλους Rhodesia ἐκ τοῦ ἐπιθέτου τοῦ Κεκιλιού Ρῶδ. Ἐχει ἔκτασιν μεγάλην πλέον τῶν 500 χιλιάδων τετραγωνικῶν μιλίων καὶ εἶναι χώρα, ἧτις θὰ εὐημερήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι.

Πρὸ πέντε περίπου ἐτῶν, ὁ ἀνάματος Κεκιλιός, ὅστις παρητήθη τῆς πρωθυπουργίας τῆς Εὐέλπιδος, μετέβη εἰς Ἀγγλίαν καὶ συνέστησεν ἰδίαν ἐταιρείαν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς κατὰ τὸ 1600 συσταθείσης ἐταιρείας τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, ἧτις, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστόν, ἐστάθη τὸ μέσον δι' οὗ κατεκτήθη ἡ Ἰνδικὴ ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, ἔλαθεν ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν πρόνομον charter (ἐξ οὗ καὶ Chartered) καὶ ἐγκαθίδρυσεν ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης τὴν κυριαρχίαν τῆς ἐταιρείας, ἧτις ἐπίσημως ἀποκαλεῖται ἤδη British South Africa. Ἐξεδόθησαν ἐν πρώτοις 2,500,000 μετοχαὶ ἐκ λιρ. 1 ἐκάστη, ἡ δὲ κερδοσκοπία ἀνεβίβασε τὰς μετοχὰς αὐτάς

μέχρι λιρών 8 κατά τὸ 1895. Ὄταν ὅμως κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1895 ἀπέτυχεν ἡ ἀπόπειρα τῆς εἰσβολῆς εἰς Τρανσβάαλ, ὡς ἀνεφέρμεν ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐκθέσει, καὶ ἡ Ὀλλανδικὴ Κυβέρνησις ἀπήτησε πολλῶν ἑκατομμυρίων λιρῶν ἀποζημιώσιν, αἱ μετοχαὶ ἐξέπεσαν εἰς τὸ ἄρτιον, δηλ. λ. 1 σ. 1 1/2 καὶ σημαντικώταται ζημίαι ἐπῆλθον.

Οἱ Ἄγγλοι ὅμως δὲν προοῦνται ἀπὸ τοιαύτας χρηματιστικὰς ἀποτυχίας· ἐξηκολούθησαν ἐπιμόνως τὸ σχέδιον τῆς ἀναπτύξεως τῆς μεγάλης ταύτης χώρας, ἔπεμψαν οἰκητὰς νέους ἀνδράς διακεκριμένους, ἐξηκολούθησαν τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου μέχρι Μπουλουβάγιο, ἣτις ἤδη εἶναι πόλις ἀγγλικὴ μὲ ὄλα τὰ προσόντα εὐτοχοῦς διαμονῆς, μὲ γυμναστικούς συλλόγους, μὲ λέσχας καὶ ψδεῖα καὶ ὅπου ὡς ἀρχαιότητας ἐπιδεικνύουσι τὰς καλύβας καὶ τρώγλας τοῦ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἰθαγενεῶς βασιλέως Λοβεγγούλα, ὅπου ἐτελοῦντο ὄργανα καὶ ἀνθρωποθυσίαι· ἡ δευτέρα πόλις εἶναι τὸ Φρούριον Σαλισβουρύ, ἣτις εἶναι ἡ ἐδρα τῆς Κυβερνήσεως· ἡ χώρα αὕτη ἔχει ὄλα τὰ προσόντα μεγάλης ἐν τῷ μέλλοντι προόδου, διότι καὶ εὐφορον γῆν ἔχει καὶ κλίμα καλὸν καὶ προάγει ὄλα τὰ προϊόντα τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Ὑπάρχει πολὺς χρυσὸς εἰς τὸ ἐδαφὸς τῆς, ὅστις βαθμηδὸν θὰ ἐκμεταλλευθῆ καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ μετὰ πάροδον ὀλίγων δεκαδῶν ἐτῶν θὰ γείνη μία τῶν ἐπισήμων ἀγγλικῶν κητήσεων.

*

Ὁ πρόδρομος τοῦ πολιτισμοῦ δηλ. ὁ σιδηρόδρομος ἤδη προχωρεῖ μέχρι Σαλισβουρύ· ἐκείθεν δὲ θὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ζαμβέζη. Θὰ ζεύξωσι τὸν ποταμὸν τοῦτον καὶ θὰ προχωρήσῃ μέχρι τῶν ἀνατολικῶν ὄχθων τῆς λίμνης Ταγγανύκα ἐκείθεν δὲ παροχθίως τοῦ Λευκοῦ Νείλου μέχρι Χαρτούμ καὶ θὰ συνενωθῆ μὲ τὸν ἤδη ἐπικτεινόμενον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον σιδηροδρόμον.

Μίγα ἐκπολιτιστικὸν ἔργον εἶναι ἡ πραγματοποίησις τοῦ μεγάλου σιδηροδρόμου ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον μέχρι τῶν μερῶν τῆς νοτίου Ἀφρικῆς. Ἐκατομμύρια ἀνθρωπίνων ὄντων θ' ἀπολαύσωσιν ἐλευθερίαν καὶ ἀσφάλειαν ζωῆς. Τὰ πολύτιμα προϊόντα των, ὡς εἶνε τὰ ἐλεφαντοκόκκαλα, κόμμι παντοίου εἶδους, δέρματα κροκοδείλων, πτερά στρουθοκαμήλων καὶ πολλὰ ἄλλα εἶδη θὰ κατασταθῶσιν εὐπρόσιτα εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εὐρώπης.

Πάντες γινώσκουσιν, ὅτι τὸ προαιώνιον μυστικὸν περὶ τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου ἐλύθη τῷ 1858 ὁπότεν ὁ συνταγματάρχης Speke ἀνεκάλυψε τὴν θάλασσαν, ἣν ἀπεκάλεσε Βικτώρια-Νυάνζα καὶ ἣτις ἔχει ἑκτασιν 30,000 τετραγωνικῶν μιλίων καὶ εἶναι εἰς ὕψος 3800 ποδῶν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν· ἀκολούθως ὁ Σέρ Σάμλ Μπαίκερ ἀνεκάλυψε τὴν Ἄλβερτ-Νυάνζα καὶ ἄλλας τινὰς, συγχρόνως τὴν μικροτέραν λίμνην Ἄλβερτ-Ἐδουαρδ-Νυάνζα, ἣτις διὰ τινος ποταμίσκου χύνει τὰ ὑπερχειλούντα ὕδατα εἰς τὴν πρώτην. Εἰς Χαρτούμ ὁ Λευκὸς Νεῖλος ἐνοῦται μετὰ τοῦ Κουανοῦ Νείλου, ὅστις καταρρέει ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀθησινίας καὶ φέρει πολλὴν ἰλύν, ἣτις συντελεῖ εἰς τὴν γνωστὴν τοῖς πᾶσι γονιμότητα τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ τούτου· πλησίον δὲ τοῦ Βάρβαρ δέχεται τὸν Μαῦρον ποταμὸν (Ἄμπάρα = μαῦρον νερόν), ὅστις πηγάζων πλησίον τοῦ Godar διέρχεται διὰ γαιῶν παχυτάτων, αἰτινες ἐπαυξάνουσι τὴν γονιμότητα, εἰς ἣν χρεωστεῖ τὴν εὐφορίαν τῆς ἡ Αἴγυπτος.

Ὑπάρχουσιν εἰς τὴν ὑψηλίον καὶ ἄλλα τοιαῦτα φυσικὰ φαινόμενα. Εἰς τὴν ἐσωτερικὴν Ρωσίαν τὰ Μαῦρα Χώματα, ἅτινα εἶναι σημαντικῆς ἐκτάσεως καὶ παράγουσιν ἄνευ κόπου καὶ μὲ ὀλίγην καλλιέργειαν τὰς λαμπροτέρας ἐσοδείας τῶν σιτηρῶν. Εἰς τὴν Κίνα ὑπάρχουν τὰ Κίτρινα Χώματα, μεγάλης ἐκτάσεως, δι' ὧν διαρρέει ὁ ποταμὸς Χο-ανγ-χὸ (=κίτρινον νερόν), τῶν ὁποίων ἡ γονιμότης εἶναι καταπληκτικὴ καὶ ἀνεξάντλητος.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀφρικῆς ὑπάρχει ἡ λίμνη Chad, ἣτις κατὰ μὲν τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνομβρίας εἶναι ἐκτάσεως 10,000 τετραγωνικῶν μιλίων, κατὰ δὲ τὴν βροχερὰν ἐποχὴν πλέον τῶν 50,000 τετραγ. μιλίων.

Εἰς τὰς ὄχθας τῆς προσέρχονται δι' ὕδρευσιν ἀναρίθμητοι ἀγέλαι ἀγρίων ἐλεφάντων, στρουθοκαμήλων, ἵπποποτάμων καὶ ῥινοκέρων, καθὼς καὶ οἱ μεγαλήτεροι τῆς Ἀφρικῆς κροκοδείλοι, τοὺς ὁποίους οἱ ἰθαγενεῖς συλλαμβάνουσι ῥίπτοντες κορμούς ἀξέστων ξύλων ἐντὸς τοῦ στόματος αὐτῶν.

Τὰ δέρματα αὐτῶν πωλοῦνται εἰς Εὐρώπην εἰς τιμὰς ἰκανοποιητικὰς.

Τ Ε Λ Ο Σ